

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Haritalama ve İzleme
Çalışması
2021-2023
Güncellemesi

2024

CANAN KOCA

Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz III

Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Haritalama ve İzleme Çalışması:
2021-2023 Güncellemesi

Prof. Dr. Canan Koca

Ağustos 2024

CEİD YAYINLARI

Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2021-2023
Güncellemesi

Kaynak gösterilmek kaydıyla yararlanılabilir.

ISBN: 978-625-7666-23-7

Tel: 0 312 440 04 84

www.ceid.org.tr

www.ceidizler.ceid.org.tr

Kapak/İç Tasarım: Hasan Kürşat Akcan

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği'nin sorumluluğu altındadır. Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

PROF. DR. CANAN KOCA Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümünde öğretim üyesidir. Aynı zamanda, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM) Yönetim Kurulu üyesidir. Eski uzun mesafe koşucusu olan Canan Koca, kadınların spora katılımı ve spor alanında toplumsal cinsiyet konularında bilimsel projeler yürütmüş, ulusal ve uluslararası yayınevleri tarafından basılan dergilerde makaleler, kitap/kitap bölümleri yazmıştır. 2016 yılında Brezilya-Juiz da Fora Üniversitesi tarafından yayınlanan *Inspiring Women in Asian Countries* isimli İngilizce kitabın, Spor Yayınevi tarafından yayınlanan *Sporun Toplumsal Cinsiyet Halleri* isimli Türkçe kitabın editörlüğünü yapmıştır. Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği (KASFAD) yönetim kurulu başkanlığı görevini yürütmektedir.

İçindekiler

İçindekiler	4
Tablolar	6
Kısaltmalar	7
Giriş	9
Uluslararası Alandaki Gelişmeler.....	11
Birleşmiş Milletler Bünyesinde Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanındaki Gelişmeler.....	14
Avrupa Komisyonu Bünyesinde Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanındaki Gelişmeler.....	15
Uluslararası Kadın ve Spor Örgütlerinin Gerçekleştirdiği Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları	21
Uluslararası Kadınlar ve Kız Çocukları için Beden Eğitimi ve Spor Birliği (International Association of Physical Education and Sport for Girls and Women - IAPESGW)	21
Kamu Politikalarının Spor ve Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi	25
On İkinci Kalkınma Planı.....	25
Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı (2021-2022-2023).....	27
Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu (22/04/2022)	27
Spor Kulüpleri ve Spor Anonim Şirketleri Tescil Yönetmeliği (08/07/2022).....	28
Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)	29
Kamu Kurumlarının İzleme Çalışmalarının ve Kapasitelerinin Değerlendirilmesi.....	32
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları	32
Spor ve Toplumsal Cinsiyet Alanında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütleri.....	39
Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi (BoMoVu)	40
Fenerbahçe Spor Kulübü Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları	43
FemSport	47
Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği	48
Türkiye Futbol Federasyonu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları	54
Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları	56
Türkiye’de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Verileri.....	61
Spora Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	61
Lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı	61

Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı ve oranı	62
Spor federasyonlarına bağlı engelli lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı ve oranı	65
Spor Yönetimi.....	66
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı yönetim pozisyonlarında cinsiyet dağılımı.....	66
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Genel Müdürlüklerde bulunan daire başkanlarının ve il müdürlerinin cinsiyet dağılımı	66
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü yönetim pozisyonlarının cinsiyet dağılımı.....	67
Spor federasyonları başkanlarının cinsiyet dağılımı	67
Spor Federasyonları genel sekreterlerinin cinsiyet dağılımı	68
Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı	68
Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi	71
Türkiye Milli Paralimpik Komitesi	72
Antrenörlük.....	72
Antrenörlerin cinsiyet dağılımı.....	72
Kademelere göre antrenör oranı.....	73
Spor federasyonlarına göre kadın ve erkek antrenör sayıları ve oranları	74
Tokyo 2020 Olimpik ve Paralimpik Oyunlar.....	76

Tablolar

Tablo 1. IOC 2021-2024 toplumsal cinsiyet eşitliği ve katılım hedefleri	17
Tablo 2. On İkinci Kalkınma Planı Spor Hedefleri	26
Tablo 3. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) Eğitim Temel Amacındaki Spor Konulu Stratejiler.....	29
Tablo 4. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) Sağlık Temel Amacındaki Spor Konulu Stratejiler.....	30
Tablo 5. Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) sporcuların cinsiyet oranı.....	61
Tablo 6. Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayıları ve oranları	62
Tablo 7. Spor federasyonlarına bağlı engelli faal sporcuların cinsiyet oranı.....	65
Tablo 8. Spor federasyonlarına bağlı engelli lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayıları ve oranları	65
Tablo 9. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı yönetim teşkilatındaki pozisyonların cinsiyet dağılımı.....	66
Tablo 10. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı daire başkanlarının ve il müdürlerinin cinsiyet dağılımı.....	67
Tablo 11. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü yönetim pozisyonlarının cinsiyet dağılımı	67
Tablo 12. Spor federasyonları başkanlarının cinsiyet dağılımı	67
Tablo 13. Spor federasyonları genel sekreterlerinin cinsiyet dağılımı	68
Tablo 14. Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı	68
Tablo 15. Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı	69
Tablo 16. TMOK yönetim kurulunun cinsiyet dağılımı	71
Tablo 17. TMPK yönetim kurulunun cinsiyet dağılımı	72
Tablo 18. Antrenörlerin cinsiyet dağılımı	72
Tablo 19. Kademelere göre antrenörlerin cinsiyet dağılımı	73
Tablo 20. Spor federasyonlarına göre kadın ve erkek antrenör sayıları ve oranları.....	74
Tablo 21. Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunlarına katılan sporcu ve antrenörlerin cinsiyet dağılımı.....	77
Tablo 22. Tokyo 2020 Paralimpik Oyunlarına katılan sporcu ve antrenörlerin cinsiyet dağılımı.....	77

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
BOMOVU	Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi
CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi)
CEİD	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği
ÇYM	Çocuk Yaşam Merkezleri
EOC	Avrupa Olimpiyat Komiteleri
EU	European Union (Avrupa Birliği)
EUROSTAT	European Statistics (Avrupa İstatistik Ofisi)
FBSK	Fenerbahçe Spor Kulübü
FIFA	Fédération Internationale de Football Association (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği)
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
IAPESGW	International Association for Physical Education and Sport for Girls and Women (Uluslararası Kadınlar ve Kız Çocukları için Beden Eğitimi ve Spor Derneği)
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
IOC	International Olympic Committee (Uluslararası Olimpiyat Komitesi)
IWG	International Working Group on Women and Sport (Uluslararası Kadın ve Spor Çalışma Grubu)
KAGİDER	Kadın Girişimciler Derneği
KASFAD	Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği
KYGM	Kredi Yurtlar Genel Müdürlüğü
LGBTİ+	Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transseksüel, İnterseks Artı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MINEPS	Ministers and Senior Officials Responsible for Physical Education and Sport (Beden Eğitimi ve Spordan Sorumlu Bakanlar ve Kıdemli Uzmanlar)
NOCs	National Olympic Committees (Ulusal Olimpiyat Komiteleri)
NBA	National Basketball Association (Ulusal Basketbol Ligi)
NCAA	National College Athletic Association (Ulusal Kolej Sporları Birliği)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)
SEM	Sporcu Eğitim Merkezleri
S4D	Sport for Development (Kalkınma için Spor)
SROI	Social Return on Investment (Sosyal Yatırım Getirisi)
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti

TBMM	Türkiye
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
TMOK	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
TOHM	Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UEFA	Union of European Football Association (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği)
UK	United Kingdom (Birleşik Krallık)
UN	United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
UNWOMEN	United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi)
WNBA	Women's National Basketball Association (Kadınlar Ulusal Basketbol)
WSI	Women Sport International (Uluslararası Kadın Spor)

Giriş

Bu raporun kapsamında yer alan 2021 yılı, dünya ve Türkiye spor tarihi için bir dönüm noktasıdır. Tokyo 2020 Olimpiyatlarının gerçekleştirildiği 2021 yılı öncesi ve sonrasıyla, Türkiye spor ekosistemi için tarihi bir dönemdir. Dünyanın küresel düzeydeki en büyük spor organizasyonu olan ve dört yılda bir düzenlenen Olimpiyatlar, COVID-19 pandemisi sebebiyle 2020 yılında gerçekleştirilemedi. 2021 yılında Tokyo’da düzenlenen 2020 Olimpiyat Oyunları, toplumsal cinsiyet açısından Olimpiyat tarihinin en eşitlikçi oyunları olarak kabul edildi. Bu tarihi Oyunlara, Türkiye milli takımında yer alan olimpik kadın sporcuların da katkısı oldu. Fakat onlar, en çok da Türkiye’deki spor ekosistemine ve kadın mücadelesine katkıda bulundular.

Bir zamanlar sadece spor dünyasında değil, toplumsal hareketlerde ve özellikle kadın hareketinde görünür olmayan kadın sporcular, sesleriyle, bedenleriyle, performanslarıyla biz varız dediler. “Biz, sahaya kendimiz için değil, tüm kadınlar ve kız çocukları için çıkıyoruz” dediler. “Tarih yazıyoruz” dediler. Kadınlar boksunda Olimpiyatlara ilk kota alan ve ilk Olimpiyat madalyası kazanan Tokyo 2020 gümüş madalyalı Buse Naz Çakıroğlu, sosyal medya hesaplarında şöyle dedi: “Gözlerim dolu dolu, göğsümde ince bir sızı var. Direnişte bir kadın Nene Hatun gibi, ilk kadın Doktor Safiye Ali gibi, ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen gibi, ilk kadın Bakan Türkan Akyol, gibi; taşıdığım bu asil kanla bugün Tokyo’da bir tarih yazıyor, ülkemizi, dünyanın her bir yanından alkışlatmanın gururunu yaşıyorum.”¹ Kamuoyu Buse Naz Çakıroğlu’nun başarısını alkışlarken, başka bir kadın sporcu, Busenaz Sürmeneli de boks alanında Olimpiyat madalyası kazandı. Bu başarılar aylarca geleneksel ve sosyal medyada, resmi platformlarda, spor ve spor dışı birçok sosyal ortamda, iş dünyasında kutlandı. Türkiye’nin en prestijli spor ödülllerinden birisi olan Mustafa V. Koç Spor Ödülleri, 2023 yılında Buse Naz Çakıroğlu ve Busenaz Sürmeneli birlikte aldı. Bu ödülün verilme sebebi, sadece büyük sportif başarıları değil, tarihsel ve kültürel olarak erkeklerin alanı kabul edilen boksta, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yıkabilme cesaretleri ve başarılarıydı.²

Spor sahalarında güçlü kadın sporcu kimliklerinin sesleri her geçen gün daha da yükselirken, kadın ve spor örgütleri güçlerini birleştirerek daha fazla kadının ve kız çocuğunun güvenli ve eşitlikçi ortamlarda spor yapabilmeleri için çalışmaya devam etti. Bu çalışmalarda eski ve yeni kadın sporcular, antrenörler, hakemler, teknik ekipler de yer aldı. Toplumsal cinsiyet eşitliği izleme raporları yayınlandı. İlk kuşak kadın sporcular, genç kuşaklara bayrak teslim etti. Kız çocuklarının okullarda güvenli hareket edebilecekleri ortamlar geliştirildi. Kadın sporcuların bireysel güçlenmelerini hedefleyen gelişim programları uygulandı. Spor kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planları geliştirildi. Spor kurumlarının yönetim kademelerinde kadın temsili için çalışmalar başlatıldı ve kadın spor haberlerinin kadınlar tarafından yazıldığı alternatif medya platformları güçlendi.

¹ <https://x.com/busenazckroglu/status/1423944309045399557>, 7 Ağustos 2021

² <https://www.koc.com.tr/medya-merkezi/haberler/2023/busenaz-surmeneli-ve-buse-naz-cakiroglu-mustafa-v-koc-spor-odulunun-sahibi-oldu>

Sahada sporcular, sivil toplum gönüllüleri ve bazı spor kurumları büyük bir motivasyon ve özveriyle çalışırken, kamu kurumlarının da performans sporuyla rekreatif spora büyük ekonomik yatırımlar yaptığını görüyoruz. Kurumsal politika metinlerini incelediğimizde ve bunların güncel olarak hayata geçirilişini izlediğimizde, söz konusu yatırımları ve yatırımların yol açtığı etkileri fark edebiliyoruz. Kadın sporcu sayısının ve kadın sporcuların uluslararası sportif başarılarının artmasında, bu yatırımların etkisi yadsınamaz. Bununla birlikte kadın sporcu sayısındaki artık yine de çok düşük seviyededir. Esaslı bir artış gerçekleşmesi ve sportif başarılarının sürekli olabilmesi için kadınlara yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarına öncelik verilmesi gerekiyor. Kamu kurumlarının mevcut politikaları, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmemektedir. Önceki CEID Raporlarıyla kıyaslandığında, özellikle spor yönetimi stratejik alanındaki göstergelere yönelik toplanan verilerde, herhangi bir iyileşme gözlenmemektedir. Türkiye spor kurumlarının karar alma mekanizmalarında kadınların temsili yok denecek düzeydedir. Bu alandaki mevcut durumun farkında olan sivil toplum örgütleri, sporda kadın lider yetiştirmeye yönelik çalışmalar başlattılar. Bu Güncelleme Raporunda, yukarıda kısaca bahsedilen ulusal alandaki gelişmeler ele alınmaktadır. Bu bağlamda uluslararası spor kurumlarının etkisi ile Türkiye’nin gerçekleştirdiği çalışmalara da yer verilmiştir.

Spor ekosistemi çok dinamik bir kültürel, politik ve fiziksel alandır. Bu alanın aktörleri de çok farklı kültürel, politik ve fiziksel donanıma sahiptir. Bu raporda sunulan gelişmeler, aktörlerin bu donanımının bazen yerel bazen küresel güçlerin etkisiyle harekete geçebildiğini gösteriyor. Bugün kadın sporcuların, sahip oldukları tüm donanımlarının farkında olarak aktivist bir kimlikle spor ekosistemini yönlendirebildiğini görüyoruz. Türkiye A Milli Kadın Voleybol Takımı oyuncusu Gizem Örgen’in sözleri kadın sporcuların aktivist kimliklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir: “Yeteneği olan ama cesaret bulamayan ya da cesareti kırılmış, çalışma azmi olan ama fırsat bulamayan ya da fırsat verilmeyen bütün kadınlara ışık olmaya, örnek olmaya ve onlar için savaşmaya devam edeceğiz.”³

³ <https://ajansspor.com/haber/filenin-sultanlari-ilham-veren-kadinlar-odulunun-sahibi-oldu-652648>

Uluslararası Alandaki Gelişmeler

Son on yıldır dünyada özellikle performans sporunda toplumsal cinsiyet eşitliği alanında önemli gelişmeler gerçekleşmektedir. Bu gelişmelerin lokomotifi uluslararası spor kurumları ve uluslararası kadın ve spor örgütleri olmakla birlikte asıl adımları atanlar kadın sporculardır. Özellikle 2023 yılı kadın spor tarihinde önemli anların gerçekleştirildiği bir yıl olarak anılmaya başlandı. NCAA (National College Athletic Association - Ulusal Kolej Sporları Birliği) Kadınlar Basketbol Turnuvası ve Kadınlar (Futbol) Dünya Kupası bazı tematik alanlarda (medyada görünürlük, ekonomik büyüme, sponsorluk, seyirci gibi) önemli alanlarda gelişmelerin kaydedildiği organizasyonlar olarak tarihe geçmiştir. 2023 ABD Open (ABD Açık) tenis turnuvası, elli yıllık eşit ücret mücadelesinin kazanımlarının görünür olduğu bir organizasyon oldu. Bunda küresel kadın hareketinin yanı sıra spor hareketinin de öncü isimlerinden tenisçi Billie Jean King ve kurucusu olduğu vakfın eşitlik mücadelelerinin önemli bir etkisi oldu. Eşit işe eşit ücret mücadelesinin özellikle kadın sporcular tarafından yürütüldüğü spor dallarının başında tenis yer alıyor. Bu mücadelenin etkisiyle olsa gerek Forbes'ın en çok kazanan kadın sporcular 2023 listesinde, ilk on kadından dokuzu tenisçi idi.⁴

Spor alanındaki kadınların başarıları, spor ekosisteminin çok ötesine uzanan bir etkiye sahiptir. Sadece kadınların ve kız çocuklarının temel bir hak olan spora katılma erişimlerini artırmakla kalmayıp, ulusal alanda ülkelerin ekonomik gelişiminin yanı sıra kadın hakları ile uluslararası alanda diplomatik ilişkilerin gelişimine de katkıda bulunmaktadır. Bu sebeple sporcu kadınların başarılarının akademiden medyaya, sivil toplumdan siyasete birçok alanda memnuniyetle karşılanması, takdir edilmesi ve görünür kılınması önemlidir. Kadınların sportif başarıları, ulusal ve uluslararası spor ekosistemindeki gelişmeleri etkilemektedir. Bazı örneklerde, başarılı kadın sporcuların kadın hakları savunuculuğu da söz konusu etkiyi güçlendirmektedir. Yol açtıkları etkiden dolayı, bu raporda bu tür başarı örneklerinden bazılarına yer verilmiştir.

Kadın sporcularla ilgili uluslararası arenada en çok gündeme gelen gelişmelerden birisi, özellikle bazı spor dallarında ekonomik büyümenin gerçekleşmesi oldu. Kadın

⁴ <https://www.forbes.com/sites/brettknight/2023/12/21/the-worlds-highest-paid-female-athletes-2023/?sh=55ef48652b4c>

basketbolundaki sporcu ücretlerin, erkek basketbolundakine kıyasla çok düşük olması, sponsorların ve seyircinin yetersiz ilgisi, yakın zamana değin sıklıkla gündeme gelen problemlerdi. Fakat son birkaç yıldır, özellikle birkaç yıldız sporcunun sportif performansları, medyada bu sorunlara ilişkin hak temelli tartışmaların artmasına ve önemli bazı gelişmelerin gerçekleşmesine yol açtı. Uluslararası medyada ve Amerikan kamuoyunda Caitlin Clark etkisi olarak ifade edilen bir süreç yaşanıyor. 2023 yılındaki turnuvanın seyirci sayısının, bir yıl içinde 9 milyondan 18 milyona çıkması; 2024 yılında gerçekleşen WomenNBA (Women National Basketball Association - Kadınlar Ulusal Basketbol Ligi) 2024 Draftında (Seçmelerinde), Caitlin Clark'ın bir numara seçilmesi ve bu draftın 2.5 milyon izleyiciye ulaşması, uluslararası kamuoyunda çok yankı uyandırdı. Caitlin Clark etkisi olarak ifade edilen olgu, kadın basketbolunda izleyici sayısının artmasında ve sponsorlukların gerçekleştirilmesinde çok önemli bir rol oynadı.⁵ Fakat 2024 yılında Caitlin Clark ücret konusunda cinsiyet eşitsizliğine maruz kaldı. Kolej liginden sonra WNBA'de profesyonelliğe draft seçiminde birinci olarak adım atan ve Indiana Fever ile 4 yıllık çaylak sözleşmesi imzalayan Caitlin Clark'ın anlaştığı ücret neredeyse 340 bin dolar. Kendisi gibi NBA'de (National Basketball Association - Ulusal Basketbol Ligi) San Antonio Spurs tarafından bir önceki sezon için birinci olarak seçilen bir diğer isim olan Victor Wembanyama'nın ücreti ise 55 milyon dolardan fazladır.⁶

Spora katılım stratejik alanının içerisine dahil edebileceğimiz ekonomik eşitlik alanı, eşit ücret politikası, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme, sponsorluk ve lisans sözleşmeleri gibi boyutlarıyla, sporcuların yürüttüğü eşitlik mücadelesinin en çok görünür olduğu alanlardan birisidir. Bununla birlikte eşitlik mücadelesinin sonuçlarına ilişkin gelişmelerin de yavaş gerçekleştiği alandır. Kadın ve spor tarihinin en etkili mücadelelerinden birisi olarak kabul edebileceğimiz ABD A Milli Kadın Futbol Takımı oyuncularının, Eşit Oyuna Eşit Ücret (Equal Play Equal Pay) sloganıyla yürüttükleri altı yıllık hukuk mücadelesi, 2022 yılında önemli kazanımlarla sonuçlandı. ABD A Milli Kadın Futbol Takımı ile ABD Futbol Federasyonu arasında gerçekleştirilen anlaşma sonucunda, sporculara zarar tazmini için 24 milyon dolar ödedi. Federasyon gelecekteki tüm turnuvalarda erkek ve kadın milli takımlarına eşit ücret ödeneceğini taahhüt etti. Bu bağlamda, başka bir ekonomik eşitlik kazanımı da İngiltere futbolunda gerçekleşti. 2022

⁵ <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68746027>

⁶ <https://www.forbes.com/sites/eliandur/2024/04/21/equal-pay-for-equal-work-not-yet/?sh=7d2f2b61aa7b>

yılında İngiltere'deki profesyonel kadın futbolculara yönelik yeni sözleşmelere, doğum izni hakları ve uzun vadeli hastalık yardımları dahil edildi. Tarihte ilk kez Kadınlar Süper Ligi ve Kadınlar Şampiyonası'ndaki 24 kulübün oyuncularına bu tür ayrıcalıklar garanti ediliyor.⁷

2023 yılında insan hakları ve kadına yönelik ayrımcılıkla mücadeleyle ilgili önemli bir kazanım, atlet Caster Semanya'nın İsviçre'ye karşı açtığı davaydı. 800 metre kategorisinde iki olimpiyat (2012 Londra, 2016 Rio) şampiyonluğu bulunan Caster Semanya, 2018'de Uluslararası Atletizm Federasyonu'nun getirdiği testosteron hormonu yüksek kadın sporculara, 400 ile 1600 metre arası yarışlarda hormon seviyesini düşüren ilaçlar kullanması koşuluyla izin verileceği kuralı sonrası, testosteron hormonunu düşürmek için ilaç almayı reddetti ve bu nedenle atletizm yarışmalarına katılamıyor. Semanya'nın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine açtığı dava 2023 yılında sonuçlandı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, özellikle, başvurucuya İsviçre'de şikayetlerinin etkili bir şekilde incelenmesine imkan verecek yeterli kurumsal ve usule ilişkin güvencelerin sağlanmadığını tespit etti. Mahkeme başvuranın iddialarının, cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan testosteron seviyesinin yükselmesi nedeniyle ayrımcılık yapıldığına dair kanıtlanmış ve inandırıcı iddialar olduğunu kabul etti. Semanya'ya yeterli güvencenin sağlanmadığına ve kendisine ayrımcılık yapıldığına karar verdi.

2023 FIFA Kadınlar Dünya Kupası şampiyonu olan İspanya takımının şampiyonluk kutlamaları sırasında, İspanya Futbol Federasyonu başkanı Luis Rubiales, sporcu Jenni Hermoso'yu dudağından öptü ve bu hareketini "küçük bir sevgi gösterisi" olarak tanımladı. Sporcu Jenni Hermoso ise bu duruma rıza göstermediğini açıkladı. Seksen kadar futbolcu Rubiales görevinden alınana kadar milli takımda oynamama kararı aldı. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), eski İspanya Futbol Federasyonu Başkanı Luis Rubiales'i, taciz skandalı nedeniyle 3 yıl futboldan menetti.⁸

⁷ <https://www.sportanddev.org/latest/news/year-women%E2%80%99s-sport>

⁸ <https://www.bbc.com/turkce/articles/clkjewm8n8mo>

Birleşmiş Milletler Bünyesinde Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanındaki Gelişmeler

Sporda Kadınlar ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddetle Mücadele: Politika Yapıcılar ve Spor Uygulayıcıları için El Kitabı: 2023 yılında sporda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete değinmek amacıyla UNWOMEN, UNESCO ve EU-UN Spotlight Girişimi, soruna ilişkin ortak bir anlayış oluşturmak, sporda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete karşı pratik araçlar sunmak amacıyla bir El Kitabı geliştirdi (UNWOMEN & UNESCO, 2023). El Kitabı Isınma, Oyun Alanı ve Oyun Zamanı olmak üzere üç temel bölümden oluşmaktadır. Isınma bölümünde spor uygulayıcılarına ve politika yapıcılara, sporda kadına yönelik şiddete dair temel kavramları, şiddetin nedenlerini, şiddet istatistiklerini ve spor ekosistemini içeren arka plan bilgisi ve bağlam sunulmaktadır. Oyun Alanı bölümünde sporda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin belirtileri, nedenleri ve sonuçları, araştırmalar bağlamında sunulurken, bu şiddete yönelik mücadelede ilgili politikalara da yer verilmiştir. Oyun Zamanı isimli son bölüm, sporda kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle mücadele eden spesifik, uygulanabilir önlemlere odaklanmaktadır. Bu El kitabı, spor ekosisteminde faaliyet gösteren uluslararası, ulusal ve yerel spor kurumlarıyla birlikte sivil toplum örgütlerinin kadına yönelik şiddeti önlemeye dair çeşitli çalışmalarında kullanabilecekleri bir rehber niteliğindedir.

UNESCO Küresel Spor Konferansı - MINEPS VII: 7. Uluslararası Beden Eğitimi ve Spordan Sorumlu Bakanlar ve Üst Düzey Yetkililer Konferansı (MINEPS VII), 26-29 Haziran 2023 tarihleri arasında Azerbaycan'ın Bakü kentinde gerçekleşti. Bu toplantıya uluslararası spor ekosisteminde çalışmalar yürüten IWG (International Working Group on Women and Sport), WSF (Women Sport Foundation) ve WSI (Women Sport International) gibi kadın ve spor örgütleri katıldı.⁹

⁹ <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-global-sports-conference-mineps-vii>

Avrupa Komisyonu Bünyesinde Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Alanındaki Gelişmeler

Toplumsal cinsiyet eşitliği, Avrupa Birliği'nin (AB) temel değerleridir. Bu hedeflere ulaşmak Avrupa Komisyonu için yalnızca spor politikası açısından değil, aktif olduğu tüm politika alanlarında temel bir önceliktir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, Türkiye'nin de ortak olarak Erasmus Plus spor projelerinde öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Türkiye de ortak olarak bu projelerin bazılarında yer almaktadır. Söz konusu projelerde kadınların sporda ve spor yoluyla güçlenmeleri, sporu bırakmış kadınların spor ekosisteminde istihdamı, sporda kadın liderliği, kadın antrenörlerin istihdamı gibi alanlarda faaliyetler yürütülmektedir.

2020 yılında Avrupa Komisyonunda spor ve toplumsal cinsiyet çalışmaları yürütmek üzere Komisyon bünyesinde Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Üst-Düzyer Grup (High-Level Group on Gender Equality in Sport) kuruldu. Bu grubun çalışmaları sonucunda 2022 yılında *Sporda Daha Fazla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Doğru: Üst Düzey Gruptan Sporda Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Öneriler ve Eylem Planı (2022)*¹⁰ isimli bir politika belgesi yayınlandı. Bu Belge, Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan ve CEID 2018 Raporunda ayrıntılı olarak incelenmiş olan Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Önerileri (2014-2020) belgesinden sonra yayınlanan ileri düzey bir belgedir. 2022 tarihli bu ikinci belgede, ilkinde kabul edilen beş stratejik alana (Spora katılım, antrenörlük ve hakemlik, liderlik, medya, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet) Sporun Sosyal ve Ekonomik Yönleri alanı eklenerek altı tematik alanda eylem planı ve öneriler geliştirilmektedir. Bu altı alanda, sekiz adet kesişen kriter ve öneri de sunulmaktadır: Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, Kesişimsellik, Toplumsal cinsiyete dayalı bütçelendirme, Politika izleme, değerlendirme ve araştırma, Eğitim, İletişim, Toplumsal cinsiyet eşitliği koordinatörleri ve müttefik olarak erkekler.

Bu belgenin dikkat çeken önerilerinden birisi uluslararası spor federasyonlarından, sosyal hareketlerde faaliyet gösteren spor kurumlarına kadar tüm spor kurumlarında toplumsal

¹⁰ European Commission (2022). Towards more gender equality in sport Recommendations and action plan from the High Level Group on Gender Equality in sport (2022). European Commission. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1939>)

cinsiyet eşitliği koordinatörlerinin istihdam edilmesinin ya da mevcut bir üyenin atanmasının şiddetle tavsiye edilmesidir. Bunun gerekçesi olarak, spor kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği stratejilerinin/eylem planlarının, toplumsal cinsiyet eşitliği, kesişimsellik ve toplumsal kalkınma yaklaşımları konusunda kuramsal ve pratik anlayışa sahip kişiler tarafından en verimli ve organize şekilde uygulanmasının ve izlenmesinin sağlanması olduğu belirtilmektedir.

Olimpik Harekette Spor ve Toplumsal Cinsiyet Alanındaki Gelişmeler

IOC-BM Kadın Birimi Uzlaşma Belgesi: Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve BM Kadın Birimi, 2022 yılında sporda ve spor yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletmek için uzlaşma belgesi (Memorandum of Understanding- MoU) imzaladı. İmzalanan yeni Uzlaşma Belgesi, 2012'de başlayan ve ilk kez 2017'de uzatılan ortaklığın kapsamını genişletiyor. IOC ilk olarak 2012 yılında sporun sadece oyun alanında değil aynı zamanda işyerinde, evde, okullarda ve toplumun diğer alanlarında da engelleri yıkmaya ve cinsiyet normlarına meydan okumaya nasıl yardımcı olabileceğini içeren bir Uzlaşma Belgesi imzaladı. 2017 yılında kadınları ve kız çocuklarını spor yoluyla güçlendirmenin yanı sıra spor dünyasında kadınların liderliğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini artırma vizyonunu ortaya koyan ikinci bir Uzlaşma Belgesi aracılığıyla taahhütlerini yeniledi. Yeni uzlaşma belgesi sayesinde IOC ve BM Kadın Birimi 3 ana hedefe odaklanacak: Toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların, yönetişimin ve yatırımın teşvik edilmesi; kadınların ve kız çocuklarının spor, fiziksel aktivite ve beden eğitiminden yararlanmaları için güvenli ve eşit fırsatların teşvik edilmesi ile toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve savunuculuğu, iletişimi, iş birliğine dayalı içgörü oluşturmayı ve bilgi paylaşımını güçlendirmek.¹¹

IOC 2021-2024 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Katılım Hedefleri: IOC, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılıkla ilgili 2024 yılına kadar gerçekleştirilmesi gereken iki temel taahhüt belirledi: Bunlardan birincisi, Olimpiyat Oyunlarını toplumsal cinsiyet eşitliğini, kapsayıcılığı ve çeşitliliği teşvik eden en etkili küresel platformlardan biri olarak pekiştirmektir. İkincisi ise kadınların Olimpiyat Hareketi'ndeki yönetişim, liderlik ve karar alma organlarında anlamlı temsiline hızlandırılmasını desteklemektir. IOC, bu taahhütlerin

¹¹ <https://olympics.com/ioc/news/ioc-and-un-women-sign-new-agreement-to-advance-gender-equality-in-and-through-sport>

gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalarına rehberlik etmek amacıyla, 2021-2024 için somut Cinsiyet Eşitliği ve Katılım Hedefleri belirleyerek Olimpiyat Hareketi'nin her düzeyinde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılmasına yönelik bir çerçeve oluşturdu.¹² Bu hedefler, beş odak alanında, IOC'nin 3 sorumluluk alanını (bir organizasyon olarak IOC, Olimpiyat Oyunlarının sahibi olarak IOC ve Olimpiyat Hareketinin lideri olarak IOC) kapsayan stratejik bir çerçeve kullanılarak geliştirildi: Katılım, liderlik, güvenli spor, sunum (portrayal) ve kaynak tahsisi. Bu belge 5 stratejik alana dair ölçülebilir göstergeler içeren bir eylem planı niteliğindedir. Bu alanların göstergelerine dair örneklerden bazıları şunlardır:

Tablo 1. IOC 2021-2024 toplumsal cinsiyet eşitliği ve katılım hedefleri

Hedef	Gösterge
IOC, bugüne kadar elde edilen başarılarla dayanarak (kadınlar IOC üyelerinin yüzde 37,5'ini, IOC Yönetim Kurulu üyelerinin yüzde 33,3'ünü, IOC komisyon üyelerinin yüzde 48'ini ve IOC komisyon başkanlarının yüzde 37'sini temsil ediyor) yönetim düzeyinde cinsiyet dengesini artırmaya devam edecek	-IOC üyelerinin kadın/erkek yüzdesi - IOC Yönetim Kurulu üyelerinin kadın/erkek yüzdesi -IOC komisyon başkanlarının kadın/erkek yüzdesi -IOC komisyonu üyelerinin kadın/erkek yüzdesi
IOC, Olimpiyat Oyunlarına ve Gençlik Olimpiyatlarına katılımlarını kolaylaştırmak için Uluslararası Federasyonlara ve Ulusal Olimpiyat Komitelerine kaynak tahsisinde cinsiyet eşitliği uygulama sonuçlarını değerlendirmeye devam edecek	-Kadınlara ve erkeklere özgü düzenlenen etkinlikler içinde farklı mekanları kullananların sayısı -Olimpiyat Oyunları bursu sahiplerinin kadın/erkek yüzdesi
IOC, kaynakların ve faydaların cinsiyet eşitliğine dayalı ve adil tahsisini sürdürecektir (örneğin, IOC Genç Liderler	-Personel arasındaki cinsiyete dayalı ücret farkını değerlendirmek için yapılan IOC ücret denetlemesi sonuçları

¹² <https://olympics.com/ioc/gender-equality/objectives>

programı, personel ücretleri)	-IOC iç eğitimine katılan kadın/erkek yüzdesi -IOC programlarına katılan kadın/erkek yüzdesi
IOC, Ulusal Olimpiyat Komitelerinin Oyunlardaki liderlik rollerinde cinsiyet dengesi için çabalarını ve en az yüzde 30'unun kadınlardan oluşmasını (misyon şefleri, misyon şef yardımcıları ve takım liderleri gibi) önerecek	Olimpiyat Oyunlarına ve Gençlik Olimpiyat Oyunlarına, misyon şefleri, misyon şef yardımcıları, takım liderleri, doktorlar ve antrenörler gibi temel Ulusal Olimpiyat Komitesi liderlik rollerinde akredite edilen kadınların sayısı

Tokyo 2020, Olimpik ve Paralimpik Oyunlar tarihinde, kadın sporcu oranıyla, spora katılımında toplumsal cinsiyet eşitliğinin en üst düzeyde gerçekleştiği oyunlar olarak tarihe geçti. Tokyo 2020 Olimpiyatları'na katılan sporcuların %49'unu kadınlar oluşturuyor, bu oranla Tokyo, tarihteki en dengeli cinsiyet dağılımına sahip Olimpiyat oldu. 206 Ulusal Olimpiyat Komitesinin tamamında ayrıca en az bir kadın ve bir erkek sporcu temsilcisi bulundu.

Bununla beraber en çok göze çarpan kadın sporcuların, kendi bedenleri ve performanslarına dair seslerini yükselttikleri, mevcut politikaları değiştirmek için kurumları zorladıkları ve performans sporunu, sporcuların (kadın) yararına değiştirebileceklerine dair güce sahip olduklarını hissettikleri ve hissettirdikleri oyunlar oldu (Koca, 2021)¹³

Tokyo Olimpiyatlarına halter dalında katılan Yeni Zelandalı Laurel Hubbard, Olimpiyat Oyunlarının ilk trans sporcusudur. Bu katılım trans sporcuların Olimpiyatlara katılımı ve haksız rekabet olup olmadığı ekseninde büyük tartışmalara yol açtı. Bu tartışmalar neticesinde IOC trans sporcuların, kadınlar kategorisinde yarışmasının kriterlerini belirleyen bir politika belgesi yayımladı. Buna göre trans kadınların, kadınlar kategorisinde

¹³ <https://yesilgazete.org/canan-koca-her-olimpiyat-toplumsal-cinsiyet-esitligi-acisindan-tarihe-farkli-notlar-duser/>

yarışabilmesi için testosteron düzeylerinin litre başına 10 nanomol seviyesinin altında olması, yani en az 12 ay öncesinde ve yarışma sırasında testosteron baskılayıcı ilaç kullanılması gerekiyor. Trans sporcuların hangi kategoride ve hangi kriterlere göre yarışacağı, uluslararası spor federasyonlarının önemli gündemlerinden biri olmaya devam ediyor.

Tokyo Olimpiyatlarında, Alman kadın cimnastikçiler, takımlarındaki Müslüman kadın cimnastikçinin geleneksel ve resmi cimnastik kıyafet kodlarının dışında, kendi inancı doğrultusunda kıyafet giymesini desteklediler ve kendileri de uzun taytlar giyerek performanslarını sergilediler. Olimpiyatlara yönelik politikaların ve prosedürlerin geliştirilmesinde yetkili spor kurumu olan IOC, kadın sporcuların medyada temsiline yönelik geliştirdiği ve Olimpiyat Oyunlarında medyanın uygulamasını talep ettiği politikaların etkisini, Tokyo Olimpiyat Oyunlarının medya sunumlarında görebildik. Kadın sporcuların kadınlık kimliklerinden ziyade sporcu kimliklerinin ön plana çıkartıldığı ve sportif başarılarının kutlandığı medya sunumları gerçekleşti.

Tokyo 2020, aynı zamanda Türkiye milli takımlarının ve sporcularının da başarılarıyla anıldığı bir Olimpiyattır. Kadın goalball milli takımı, Paralimpik Oyunlarda altın madalya alarak uluslararası başarılarına istikrarlı bir şekilde devam etti. Özellikle kadın sporcuların, geleneksel ve tarihsel olarak erkeklikle özdeşleştirilen ve sayısal olarak erkeklerin hâkim olduğu boks ve güreş gibi spor dallarında, Buse Naz Çakıroğlu, Busenaz Sürmeneli ve Yasemin Adar’ın Olimpiyat madalyası almaları, sadece bahsedilen spor dallarında kadınların elde ettiği ilk Olimpiyat başarısı olarak kalmadı. Onların bu başarıları, Türkiye’de çok sayıda kadına ve kız çocuğuna ilham olacak şekilde tarihsel bir etkide bulundu. Bu süreci bu denli tarihsel kılan şey, sadece sportif başarılar olmaları değil, kadın sporcuların, kendi bireysel sporcu kadın kimliklerini, sosyal medyada ve geleneksel medyada, bilinçli bir şekilde inşa etmiş olmalarıdır.

Uluslararası Spor Federasyonları Spor ve Toplumsal Cinsiyet Alanındaki Gelişmeler

Uluslararası spor federasyonlarının birçoğunda kadınların ve kız çocuklarının spordaki konumlarını iyileştirmeye ve farklı stratejik alanlarda toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik politikalar yürütülmektedir. Örneğin, Uluslararası Tenis Federasyonu 2018 yılında uygulamaya başladığı Advantage All isimli toplumsal cinsiyet eşitliği politikasıyla, yönetim kurullarında kadın temsilini artırmaktan, markalaşma ve iletişimde toplumsal cinsiyet eşitliği stratejilerinin kullanılmasına kadar çeşitli politikalar geliştirmekte, uygulamakta ve bünyesindeki ulusal federasyonları bu politikaları uygulamaya teşvik etmektedir.¹⁴ Uluslararası spor federasyonları tarafından uygulanan bu politikaların bir bölümünü, spora katılım stratejik alanına odaklanır. Öte yandan son yıllarda, özellikle sporda kadın liderliğine de odaklanılmaya başlandığı da görülmektedir. Bu Raporda sporda kadın liderliğine yönelik önemli faaliyetlere imza atan Dünya Atletizm Birliğinin çalışmalarına yer verilmiştir.

Dünya Atletizm Birliği (World Athletics) özellikle karar alma mekanizmalarında kadın temsilini artırmaya yönelik politikalarıyla, uluslararası spor ekosisteminde önde gelen kurumlardan birisi olmuştur. Kendi bünyesinde ve bağlı olan ulusal federasyonlarda kadın temsilini artırmaya yönelik farklı stratejiler kullanmaktadır. Dünya Atletizm Konseyi'nde kadınların temsili hedefi 2027 yılına kadar %50 olması ve dört başkan yardımcısından ikisinin (şu anda bir) kadın olmasıdır. Dünya Atletizm Birliği, ayrıca Konsey üyeleri arasındaki kadın sayısını, sekizden en az ona çıkarmayı, böylece 2023 yılı sonuna kadar kadın temsilini %40'a, 2027 yılında %50'ye çıkarmayı taahhüt etti. Zorunlu hedeflere, Dünya Atletizm Başkanı ve değişim temsilcisi Sebastian Coe, "Kadranı değiştirmemizin tek yolu olumlu ayrımcılıktır. Ücretlerde eşitlik var, oyunlarda eşitlik var ama pozisyonlarda eşitlik yok."¹⁵

¹⁴ <https://www.itftennis.com/en/about-us/governance/advantage-all/>

¹⁵ <https://worldathletics.org/women-in-athletics/news/international-womens-day-gender-equity-2023>

Uluslararası Kadın ve Spor Örgütlerinin Gerçekleştirdiği Spor ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları

Uluslararası Kadınlar ve Kız Çocukları için Beden Eğitimi ve Spor Birliği (International Association of Physical Education and Sport for Girls and Women - IAPESGW)

1949 yılında kurulan IAPESGW kadın ve spor alanında faaliyet gösteren en eski uluslararası örgütlerin başında gelmektedir. Küresel ölçekte çalışmalar yürüten IAPESGW, dünyada kadın ve spor alanında çalışan akademisyenleri, hak savunucularını, politika yapıcıları bir araya getirerek gerçekleşen akademik ve politik çalışmalarla, politika yapıcıları etkilemeyi ve uluslararası spor ekosistemini eşitlikçi hale getirmeyi amaçlamaktadır.

2022 yılında WomenSport International (WSI), International Working Group on Women and Sport (IWG), Women's Sports Foundation (WSF) ve International Association of Physical Education and Sport for Girls and Women (IAPESGW) farklı gündemlere yönelik ortak Pozisyon Beyanları yayınladı. Bunlardan birisi WSI ve IAPESGW'nin Spor ve Haklar İttifakı'nın Sportanddev.org web sitesinde yer alan sporda haklara yönelik IOC makalesine yanıt olarak yayımlandı.¹⁶ Beyanda, makalede, insan haklarına ilişkin toplumsal cinsiyet temelli konuların yer almaması eleştirilerek, herkes için sosyal adalet konusunda, kız çocuklarına ve kadınlara özgü sorunların da belirtilmesinin gerekli olduğu belirtildi. Ayrıca engelli kız çocukları ve kadınların, lezbiyenlerin ve trans kadınların, Asyalı Pasifik kadınların ve yerli kız çocukları ile kadınların, erkek meslektaşlarına göre şiddet ve dışlanma mağduru olmaya çok daha yatkın oldukları vurgulandı. Örgütler, Kalkınma İçin Spor (S4D) profesyonellerini ve IOC'yi, ortaya çıkan tüm İnsan Hakları Stratejik Çerçevesine, kız çocuklarını ve kadınları kritik toplumsal kesimlerden (yani özellikle risk altındaki popülasyonlardan) biri olarak dahil etmeye çağırdılar.¹⁷

¹⁶ https://www.sportanddev.org/en/article/news/ioc-heeds-calls-embedrights?mc_cid=dde93f6ddf&mc_eid=5d06848270

¹⁷ <https://iapesgw.com/2022/07/17/wsi-and-iapesgw-statement-in-response-to-sports-and-rights-alliance-article-ioc-heeds-calls-to-embed-rights-as-appearing-in-sportanddev-org-website>

Uluslararası Kadın Spor (Women Sport International -WSI)

1994 yılında spor ve fiziksel aktivitenin kadınların ve kız çocuklarının hayatlarında hak ettiği ilgiyi görmesini ve önceliği almasını sağlamak amacıyla kuruldu. WSI'nin temel amacı kız çocukları ve kadınlar için olumlu değişim yaratabilecek bir şemsiye kuruluş olarak hizmet etmektir.

Sporda kız çocuklarına ve kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi WSI'nin temel odak noktalarından biridir. 2024 yılında WSI Yönetim Kurulu üyeleri Kari Fasting ve Margo Mountjoy, IOC çalışma grubunun bir parçası olarak, koruma konusunda bir bildiri hazırladılar.

WSI, cinsiyetin bir odak alanı olmasını sağlayarak, UNESCO'nun Fit for Life programının geliştirilmesine aktif olarak katkıda bulundu. Fit for Life, spora akıllı yatırımları harekete geçirmek ve halkın katılımını artırarak olumlu sosyal değişimi teşvik etmek için tasarlanmış, spor temelli bir girişimdir. Bu girişim, toplumun tüm kesimlerinin kararlılığını ve eylemini gerektirmektedir.

WSI, Azerbaycan'ın Bakü kentinde 26-29 Haziran 2023 tarihlerinde yapılan son MINEPS VII toplantısında aktif rol oynayan sivil toplum kuruluşlarından birisidir.

Uluslararası Kadın ve Spor Çalışma Grubu (International Working Group on Women and Sport - IWG)

Kadın ve Spor Uluslararası Çalışma Grubu (IWG), spor, beden eğitimi ve fiziksel aktivitede toplumsal cinsiyet eşitliğini ve eşitliği geliştirmeye adanmış, küresel ölçekte en büyük ağıdır. 1994 yılında kurulan IWG, şu anda dünya çapında yaklaşık 600 imzacının taahhüdüne sahip olan Brighton plus Helsinki 2014 Deklarasyonu'nu geliştirdi ve onun koruyucusu olmaya devam ediyor.

Eylül 2021'de, dünyanın dört bir yanından katkıda bulunulan araştırma, örnek olay çalışmaları, araç setleri ve haberlerden oluşan etkileşimli bir koleksiyon olan, dünyada bir ilk olma niteliğini taşıyan Insight Hub'ı başlattı. Burada görünürlük ve ses, liderlik, sosyal değişim, aktif yaşam ve yüksek performans temalarında veriler yer almaktadır. Uluslararası Çalışma Grubu'nun (IWG) Kadın ve Spor Ağı'nın katkıda bulunduğu bu araştırma, vaka çalışmaları ve araç kitleri koleksiyonu, dünya çapında spor ve fiziksel aktivitede kadınlar ve kız çocukları için toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek ve geliştirmek için tasarlanmıştır.¹⁸

IWG dört yılda bir, dünyada türünün en büyük buluşması olan IWG Dünya Kadın ve Spor Konferansı'nı düzenler. En son etkinlik, Kasım 2022'de Aotearoa Yeni Zelanda'da ve Çevrimiçi olarak gerçekleştirildi. Etkinliğe 90 ülkedeki 300'den fazla kuruluştan 1.850'den fazla küresel spor lideri katıldı.

---

¹⁸ <https://www.iwginsighthub.org>

Birleşik Krallık Spor Kurumları ve Sporcular için Sporda Hamilelik Rehberi

Sporda Hamilelik Rehberi Loughborough Üniversitesi ve UK Sport iş birliğiyle hazırlanmıştır ve uluslararası spor ekosisteminde bir ilk niteliği taşır. Rehber, sporculara ve spor kurumlarına hamilelik dönemiyle ilgili destekleyici tavsiyeler, bilgi notları, kaynak ve araçlar sunar. Aynı zamanda da spor kurumlarının Sporcu Seçim Politikalarını yönlendirecek bir çerçeve sağlar. Rehber, her ne kadar yüksek performanslı sporculara yönelik olsa da, içinde, Olimpiyat/Paralimpik olmayan sporcular ve spor kurumları için de yararlı bilgiler yer almaktadır.¹⁹

Hamilelik Rehberi, özel tıbbi veya obstetrik tavsiyeler sunmamakla birlikte aşağıdaki bilgileri içermektedir:

- Bir sporcunun hamileliğini ne zaman spor kurumuna duyurması gerektiğine dair öneriler,
- Sporcular, spor kurumları ve sporcu destek personeli ile sporcunun antrenmanı, müsabakası, gelişimi ve sağlığıyla ilgili kuruluşlar arasında açık ve dürüst bir diyalogun geliştirilmesine ilişkin öneriler,
- Antrenman sırasında ve doğum sonrasında sorumlu ve makul bir yaklaşımın benimsenmesini sağlamak için spor kurumlarının ve sporcuların takip etmek isteyebilecekleri bir çerçeve,
- Sporcu hamilelik kontrol listesi ve risk değerlendirme tavsiyeleri gibi faydalı kaynaklardan oluşan bir seçki,
- Takviyeler, doğurganlık, uyku, zihinsel sağlık, düşük ve ölü doğum ile doğurganlık ve doğum da dahil olmak üzere hamileliğin diğer ilgili yönlerine ilişkin rehberlik.

---

¹⁹ <https://www.ukSPORT.gov.uk/resources/pregnancy-guidance>

Kamu Politikalarının Spor ve Toplumsal Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde incelenen kamu politikaları şunlardır: Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028), On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028), Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı (2021-2022-2023), Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu (22/04/2022) ve Spor Kulüpleri ve Spor Anonim Şirketleri Tescil Yönetmeliği (08/07/2022).

On İkinci Kalkınma Planı

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) hazırlanmıştır²⁰. Spor, bu Kalkınma Planında, 3.3. Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum başlığı altında yer almaktadır (3.3.12.Spor). On İkinci Kalkınma Planında yer alan sporun amacı bölümü, performans ve rekreatif sporu kapsamaktadır. On Birinci Kalkınma Planında yer alan sporun amacı bölümü, On İkinci Planda genişletilmiş ve spor profesyonellerinin niteliğinin artırılması da amaçlara dahil edilmiş ve bu amaçla ilgili tedbirlere de yer verilmiştir: İlgili paragrafta antrenörlerin nicelik ve niteliklerini artırmak amacıyla kurs ve seminerler düzenleneceği belirtilmiştir.

Amaç:

794. Spor kabiliyeti olanların erken yaşta yetenek havuzuna dâhil edilmesi, spor profesyonellerinin niteliğinin artırılması, sporun her dalında küresel ölçüde rekabet edebilen bir seviyeye ulaşılarak uluslararası organizasyonlarda başarı elde edilmesi ve herkes için spor anlayışıyla sporun toplum geneline yaygınlaşan bir yaşam biçimine dönüştürülmesi temel amaçtır.

3.3. Nitelikli İnsan, Güçlü Aile, Sağlıklı Toplum bölümünün, Kadın, Çocuk, Gençlik ve Engelli Hizmetleri alt bölümlerinde, spor konulu politika ve tedbirlere yer verilmektedir. Kalkınma Planında kadın politikaları 3.3.5. Kadın başlığı altında değerlendirilmektedir. Bu

²⁰ SBB (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2318>)

başlık altında kadınların spora katılımıyla ilgili bir madde yer almaktadır: "726.3. Spor alanında kadınların temsilinin artırılmasına yönelik politikalara dayanak teşkil edecek göstergelerin üretilmesi sağlanacaktır." Fakat planlanan hedeflerde, kadınların spora katılımıyla ilgili herhangi bir gösterge veya hedef bulunmamaktadır.

On Birinci Kalkınma Planına kıyasla, On İkinci Kalkınma Planında spor alanı ile ilgili politika ve tedbirlerin sayısı artmıştır. Yeni Kalkınma Planında spor alanıyla ilgili sekiz politika ve bu politikalara ait 27 tedbir yer almaktadır. Bu politika ve tedbirler arasında kadın ve toplumsal cinsiyet ile ilgili herhangi bir vurgu bulunmamaktadır.

Bir önceki dönem Kalkınma Planına göre On İkinci Kalkınma Planında spor konulu gösterge ve hedeflerde önemli bir artış vardır. On Birinci Kalkınma Planında spor alanında 3 hedef/gösterge belirlenmişken On İkinci Kalkınma Planında 11 adet belirlenmiştir. Bu hedeflerde yukarıda belirtildiği gibi kadın ve toplumsal cinsiyet ile ilgili herhangi bir vurgu bulunmamaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. On İkinci Kalkınma Planı Spor Hedefleri

No	On İkinci Kalkınma Planı Spor Hedefleri
1	İlkokullarda spor dalı eğitimine katılan öğrenci sayısı
2	Okul sporlarına katılan toplam öğrenci sayısı
3	Ulusal spor projelerinden faydalanan katılımcı sayısı
4	GSB spor okulları ve GSB engelsiz spor okulları katılımcı sayısı
5	Sportif yetenek taraması programı kapsamında test ve ölçümler yapılan öğrenci sayısı
6	Sportif yetenek taraması programı kapsamında spora özel yeteneği olduğu saptanan ve spora başlatılan öğrenci sayısı
7	Sportif yetenek taraması programı kapsamında spor dallarına yönlendirilen öğrenci sayısı
8	Engellilere hizmet veren spor kulübü sayısı
9	Engelli sporcu sayısı
10	Uluslararası müsabakalarda kazanılan madalya sayısı
11	Lisanslı sporcu sayısı

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı (2021-2022-2023)

Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programları Kalkınma Planındaki eylemler doğrultusunda hazırlanan politika ve tedbirleri içermektedir. Bunlar Kalkınma Planındaki eylemler doğrultusunda hazırlanmıştır. Aşağıdaki amaç, Cumhurbaşkanlığı 2021-2022-2023 yıllarına ait yıllık programlarda belirtilen tek amaçtır.

b) Amaç: Sporun bir yaşam alışkanlığı haline geldiği, talep eden herkesin spor faaliyetlerine eriştiği, uluslararası şampiyonalarda başarı elde eden, prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen bir seviyeye ulaşmak temel amaçtır.

Her üç Programda da sunulan politika ve tedbirler ve bunlara yönelik yürütülecek faaliyetler ve projeler herkes için sporla birlikte performans sporunu da içermektedir. 2021 yılı Programında 8, 2022 Programında 7 ve 2023 Programında 4 tedbir sunulmuştur. Bunların hiçbirinde kadınlara yönelik bir tedbir ve faaliyet bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra Programların genelinde de bir toplumsal cinsiyet vurgusu bulunmamaktadır. Programda belirlenen göstergeler de cinsiyete göre ayrıştırılmamıştır. Bu göstergeler şunlardır: Tesislerden yararlanan kişi sayısı; sportif yetenek taramasından geçirilen öğrenci/genç sayısı ve uluslararası müsabakalarda kazanılan madalya sayısı.

Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu (22/04/2022)

Spor kulüpleri, spor anonim şirketleri ve spor federasyonlarının kuruluşu, organları, üst kuruluş oluşturmaları; gelir ve giderleri, bütçe ve harcama esasları, görev, yetki ve sorumlulukları; denetimleri, bunlara yapılacak her türlü yardımın şekil ve şartlarıyla bunlara ilişkin diğer hususlara dair usul ve esasları düzenlemek amacını taşıyan 7405 numaralı Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu, 22 Nisan 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) kabul edilmiş, 31821 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunda Spor Kulüplerinin Organları başlığı altında yer alan 5. maddenin 4. bendinde spor kulübü organlarındaki üyeliklerin sona erdirileceği koşullar arasında “nefret ve ayrımcılık, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, fuhuş” da sayılmaktadır. Bu koşullar, Kanunun, Federasyon başkanı, yönetim, denetim ve disiplin kurulu üyelerinde aranacak genel şartlar başlıklı 34. maddesinin, Federasyon başkanı ile yönetim, denetim ve disiplin kurulu üyelerinde aranan genel şartlar arasında da sıralanmakta ve bu kişilerin “nefret ve ayrımcılık, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, fuhuş” konulu suçlarının bulunmaması gerektiği belirtilmektedir.

Bu Kanunda, spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği stratejik alanlarında (spora katılım, spor yönetimi, hakemlik ve antrenörlük, spor medyası ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet) benimsenen normlara ve standartlara yönelik herhangi bir vurgu bulunmamaktadır.²¹

Spor Kulüpleri ve Spor Anonim Şirketleri Tescil Yönetmeliği (08/07/2022)

Spor kulüplerinin kuruluşu, organları; spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından tescili, tescilin şartları, tescil için gerekli belgeler, spor kulübü tüzüğü ile spor anonim şirketlerinin esas sözleşmesinin içeriği, spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin spor faaliyetlerinde kullanacakları isim, renk, amblem ve diğer ayırıcı işaretleri ile üst kuruluş oluşturulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemeyi amaçlayan Spor Kulüpleri ve Spor Anonim Şirketleri Tescil Yönetmeliği 08/07/2022 tarihli ve 31890 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin 13. maddesinin 1. bendinde Spor kulüplerinin Organlarında Görev Alamayacaklar başlığının altında ve 9. Maddesinin 1.bendinde Spor Anonim Şirketlerinin Organlarında Görev Alamayacaklar başlığının altında belirtilen şartlar arasında “nefret ve ayrımcılık, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, fuhuş” konulu suçlara yer verilmiştir.

---

²¹ Normlar ve standartlar için bakınız: Koca, C. (2018). Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. CEiD Yayınları: 11. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/177>)

Bu Yönetmelikte, spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği stratejik alanlarında (spora katılım, spor yönetimi, hakemlik ve antrenörlük, spor medyası ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet) benimsenen normlara ve standartlara yönelik herhangi bir vurgu bulunmamaktadır.²²

Yukarıda sunulan Kanunda ve Yönetmelikte, ilgili kuruluşların (kulüp, şirket, federasyon) karar alma mekanizmalarının oluşumunda, faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ve sonlandırılmasında, kuruluşların isim, amblem, renk, unvan kullanımlarında spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği alanında kabul edilen normlar ve standartlar bağlamında çeşitli düzenlemeler eklenebilirdi.

Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)

Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı²³, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Bu politika belgesinde Eğitim, Sağlık, Ekonomi, Liderlik ve Karar Alma Mekanizmalarına Katılım, Çevre ve İklim Değişikliği olmak üzere beş temel politika eksenini belirlenmiştir. Spor alanı, strateji belgesi ile eylem planına dahil edilmediği için bu alanda çeşitli pozisyonlardaki kadınların güçlenmesi konusu kapsamamıştır. Bununla birlikte, politika belgesinin tümü incelendiğinde bazı alanlarda spora yer verildiği görülmektedir. Bu alanlarda spora yapılan atıf, sporun stratejik bir araç olarak kullanımıyla ilgilidir. Doğrudan spor ve kadın konulu bir strateji, faaliyet, gösterge bulunmamaktadır

Tablo 3. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) Eğitim Temel Amacındaki Spor Konulu Stratejiler

EĞİTİM

Temel Amaç: Kadınların ve kız çocuklarının hayat boyu öğrenme dahil eğitimin tüm kademelerine tam erişimlerini ve etkin katılımlarını sağlamak.

4. Strateji: Tüm eğitimciler, öğretim programları ve eğitim öğretim materyallerinin kadın erkek eşitliğine duyarlılığının artırılması.

²² Normlar ve standartlar için bakınız: Koca, C. (2018). Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması. CEİD Yayınları: 11. (<https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/177>)

²³ KSGM (2024). Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (<https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2390>)

Faaliyet 4.1. Okulöncesi eğitimden başlayarak okul ve mesai saatlerini uyumlaştıracak okul sonrası eğitim mekanizmaları (etüt, hobi-sanatsal faaliyetler, spor faaliyetleri) gerçekleştirilecektir.

Bu stratejinin sorumlu kurumu MEB (TEGM) iken, ilgili kurumların arasında Gençlik ve Spor Bakanlığı (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü) yer almaktadır.

Performans göstergeleri:

- Geliştirilen okul sonrası eğitim mekanizması sayısı,
- Okul sonrası eğitim mekanizmalarına katılan kız/erkek öğrenci sayısı.

NOT: Bu strateji ve göstergeler önemli olmakla birlikte eğitim mekanizmalarının türlere göre ayrılarak ayrı göstergelerin geliştirilip izlenmesi birbirinden farklı disiplinlere ve sistematığe sahip eğitim mekanizmalarının cinsiyet eşitliğine katkısının görülmesine fayda sağlayacaktır.

Tablo 4. Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028) Sağlık Temel Amacındaki Spor Konulu Stratejiler

SAĞLIK

Temel Amaç: Kadınlar ve kız çocuklarının tüm yaş grupları ve farklılaşan ihtiyaçlarını gözetken kapsamlı ve bütüncül sağlık hizmeti sunmak

2. Strateji: Sağlık hizmeti sunumunda kadınlara yönelik yaşam boyu, farklılaşan ihtiyaçları karşılayan, kapsamlı ve bütüncül kadın sağlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi.

Faaliyet 2.1. Birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında gençlere sunulan sağlık hizmetleri yaygınlaştırılacaktır.

Bu faaliyetin ilgili kurumları arasında GSB (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü) yer almaktadır.

Açıklama: Sağlık Eğitim Programları, Spor ve Sağlık ilişkisinin Güçlendirilmesi vb.

programlar bu faaliyete katkı sunacaktır.

5. Strateji: Toplumun kadın ve erkek her yaş grubunda, kadın sağlığı konusunda bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması.

Faaliyet 5.1. Birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında toplumun tüm kesimlerine yönelik bilgilendirme materyalleri (afiş, broşür vb.) hazırlanacak ve dağıtılacaktır.

Bu faaliyetin ilgili kurumları arasında Gençlik ve Spor Bakanlığı (KYGM, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü) yer almaktadır.

Açıklama: Spor Etkinliklerine Entegre Sağlık Seminerleri, Sporla İlişkili Sağlık Kampanyaları, Online Sağlık ve Egzersiz Rehberlik Programları bu faaliyete katkı sunacaktır.

Kamu Kurumlarının İzleme Çalışmalarının ve Kapasitelerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde Türkiye’de spor faaliyetlerinden sorumlu kamu kurumu durumundaki T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığının çalışmaları değerlendirilmiştir. Değerlendirme kapsamında T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları (2021-2022-2023) ve T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı incelenmiştir.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları

Bu Rapora T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığının 2021-2022-2023 yıllarına ait faaliyet raporları dahil edilmiştir. Her bir faaliyet raporunda sadece Spor Faaliyetleri başlığı altında sunulan faaliyet, kadın ve toplumsal cinsiyet perspektifiyle incelenmiştir.

2021 Yılı Faaliyet Raporu

Ayni ve nakdi destekler: Bakanlık tarafından spor federasyonlarına, spor kulüplerine ve sporculara nakdi ve ayni destekler sunulmaktadır. Bu destekler arasında, yaz ve kış paralimpik oyunlarına hazırlanan sporculara verilen harçlık, spor altyapısının geliştirilmesi ve amatör spor kulüplerinin desteklenmesi amacıyla spor kulüplerine yapılan nakdi yardım, spor kulüpleri, okullar, kurum ve kuruluşlara yapılan ayni (spor malzemesi) yardımlar ve sponsorluklar yer almaktadır. Faaliyet raporlarında bu desteklere yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri bulunmamaktadır.

Spor Alanına İlişkin Projeler: Spor dallarında üstün başarılı adaylara spor bilimleri dışında farklı kariyer imkânları sunmak ve sporculara, yükseköğretime geçişlerinde destek olmak amacıyla 28 vakıf üniversitesinin katıldığı “Vakıf Üniversitelerinden Türk Spora Yükseköğretimde Yüzde Yüz Destek” projesi kapsamında 2021 yılında 67 sporcu %100 bursla vakıf üniversitelerinde okumaya hak kazanmıştır. Bu sporculara yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır. Yüzme Bilmeyen Kalmasın isimli proje kapsamında çocuklar başta olmak üzere yüzme bilmeyen tüm vatandaşların yüzme öğrenmelerinin

hedeflendiği projede 2021 yılı itibarıyla 59 ilde 2.849.390 vatandaşımıza ücretsiz yüzme eğitimi verilmiştir. Proje ile birlikte yetenek seçimi de aynı anda yapılmaktadır. Bu projeye katılanlara sporculara yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır. Okul Spor Faaliyetlerine, 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında 61 spor dalında 308.929 öğrenci faaliyetlere katılmış; 437 grup, 60 yarı final ve 175 Türkiye birinciliği olmak üzere 672 ulusal faaliyet düzenlenmiştir. Bu veriler cinsiyete göre ayrıştırılmamıştır. Bakanlık tarafından kurulan okul spor kulüplerinin sayısı 2021 yılında 2.043'e ulaşmıştır. Bu kulüplerde spor yapanların cinsiyet verisi sunulmamıştır.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolü kapsamında 8-10 yaş grubu çocukların spora yönlendirilmesi amacıyla, Sportif Yetenek Taraması Projesi hayata geçirilmiştir. 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılı döneminde taramalar sonucu spora yatkın bulunan 12.677 çocuğun 276'sı, (138 kadın-138 erkek) 46 ilde bulunan Sporcu Eğitim Merkezlerinde, ilgili branşlara gündüzlü statüde yerleştirilmiştir. Ayrıca, Türkiye Olimpiyat Hazırlık Merkezleri (TOHM) ve Sporcu Eğitim Merkezleri (SEM) uhdesinde bulunan başarılı 1.989'u erkek, 857'i kadın, toplam 2.846 sporcu program kapsamında davet edilmiş ve 2102'sinin test ve ölçümlerini tamamlamıştır. Program kapsamında test ve ölçümler için davet edilen kadın sporcuların oranı %30,11 iken, ölçümleri yapılan sporcuların cinsiyet verisi bulunmamaktadır.

Türkiye genelinde gerçekleştirilen Koşabiliyorken Koş Projesi, Bakanlığın spor tesis ve alanlarının yanı sıra yerel yönetimler ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait açık ve kapalı alanlarda haftada üç gün her yaştaki vatandaşa açık ve ücretsiz olarak uygulanmıştır. Covid-19 salgını önlemleri koşullarında gerçekleştirilen projeye 2021 yılında 320.937 kişi katılmıştır. Katılımcılara dair cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır.

Yaz Kur'an kurslarına katılan 07-18 yaş aralığındaki gençlere sunulan spor faaliyetlerine 6.361 kız, 12.076 oğlan olmak üzere toplam 18.437 çocuk katılmıştır. Kızların oranı %34,50'dir. Kadınlara özel gerçekleştirilen Evinin Sultanları - Voleybol projesine 5.396 kadın katılmıştır. Sokaklar Bizim 3X3 Basketbol Turnuvası'na 8.303 kişi katılmıştır. Katılımcılara yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır. Raporda bu turnuvaya

yönelik sunulan fotoğraflardan, etkinliklere, her iki cinsiyetten de insanların katıldığı anlaşılmaktadır. Amatör spor haftası etkinliklerine 56 branştan 93.541 sporcu katılmıştır. Katılımcılara yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır. Sosyal hizmetler merkezlerinden hizmet alan çocuklar ve engelli vatandaşlar için gerçekleştirilen spor faaliyetleri kapsamında 3.488 kız çocuğu, 3.500 oğlan çocuğu olmak üzere toplam 6.948 çocuğa ulaşılmıştır. Engelli bireylere yönelik özel olarak düzenlenen Mutlu Çarşamba projesine 4.416 kadın, 6.916 erkek olmak üzere toplam 11.332 kişi katılmıştır. Kadınların oranı %38,97'dir.

Olimpik Hazırlık Merkezleri, Sporcu Eğitim Merkezleri ve İl Spor Merkezleri: Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinin asıl amacı bir sonraki olimpiyatlara sporcu yetiştirmektir. Hedefi 2024 Paris ve 2028 Los Angeles Olimpiyatlarına performans sporcusu yetiştirmektir. 24 ilde 21 olimpik branşta yatılı 487 ve gündüzlü 668 olmak üzere 1155 sporcu ile faaliyetlere devam etmektedir. THOM faaliyetlerine ve katılımcılara yönelik cinsiyete göre ayrılmış veri sunulmamıştır. Sporcu Eğitim Merkezleri, 2021 yılında 46, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde 49 merkezde faaliyetlerini sürdürmektedir. 2021-2022 eğitim ve öğretim yılında 1.471, yatılı statüde 430 olmak üzere toplam 1.901 sporcu öğrenci eğitim görmektedir. 1.901 sporcu öğrencinin 1.258'ini erkek (%66,18), 643'ünü ise kadın sporcular (%33,82) oluşturmaktadır.

Uluslararası Spor Organizasyonları ve Sportif Başarılar: 2016-2021 yıllarında yapılan uluslararası spor organizasyonlarında kazanılan madalya sayıları ve verilen ödüllerin toplam sunumunda cinsiyet kırılımı olmamakla birlikte, önemli uluslararası organizasyonların verilerinde ayrıntılar vardır. Örneğin, Tokyo Olimpik ve Paralimpik Oyunlarına katılan sporcu verileriyle birlikte kazanılan madalyalar, sporcuların isimleriyle birlikte cinsiyet ayrıştırılarak sunulmuştur.

Sportif Altyapı: Lisanslı sporcu sayılarında, antrenörlük eğitimlerine katılımında, antrenör belge sayılarında, spor masörü ve spor kondisyoneri sayılarında cinsiyet kırılımı sunulmamıştır.

Sporcu Sağlığı: Hizmet sunulan kitlenin verilerinde cinsiyet kırılımı sunulmamıştır.

Uluslararası İşbirlikler ve Projeler: Raporda sunulan iş birliklerinde spor ve toplumsal cinsiyet vurgulu herhangi bir veri/bilgi yer almamaktadır.

2022 Yılı Faaliyet Raporu

2021 yılı Faaliyet Raporuna ait ayrıntılı bilgi sunulmasının sebebi, Bakanlığın faaliyetlerinin kapsam ve içeriğine dair bir anlayış oluşturmaktır. 2022 Faaliyet Raporunda bulunan spor faaliyetlerinde, sadece cinsiyete göre ayrıştırılmış verilere ve spor ve toplumsal cinsiyet vurgulu faaliyetlere yer verilmiştir.

Spor Alanına İlişkin Projeler: Hareketsiz bir yaşam süren, ev dışında ücretli bir işte çalışmayan kadınların spor ile sosyalleşmesini sağlamak ve sağlıklı yaşam için spor yapmalarına yardımcı olmak amacıyla spor tesisleri dışında da (mahalle, AVM vb.) oluşturulan oyun alanlarında Evinin Sultanları - Voleybol projesi gerçekleştirilmiştir. 2022'de gerçekleştirilen 4210 müsabakaya 25.397 kadın katılmıştır. Sosyal Hizmetler Merkezleri ile Sevgi Evlerinde yürütülen faaliyetlere 2022 yılı itibarıyla 8.386 kız çocuğu, 11.866 oğlan çocuğu olmak üzere toplam 20.252 çocuk katılmıştır.

Uluslararası Spor Organizasyonları ve Sportif Başarılar: Akdeniz Oyunları / 25 Haziran-05 Temmuz Cezayir: Oyunlara 24 spor dalında 132 kadın 187 erkek olmak üzere toplam 319 sporcu ile katılan Türkiye, 16 spor dalında madalya kazanmayı başarmıştır. Oyunlarda 108 madalya kazanılmış olmasına karşın, bu madalyaların cinsiyet dağılımı sunulmamıştır. Avrupa Gençlik Olimpik Festivaline Avrupa'nın 48 ülkesinden 15 - 18 yaş aralığında 2300 sporcuların katıldığı Festivalde, Türkiye'yi 9 branşta 47 kadın (%44,76) 58 erkek (%52,24) toplam 105 sporcu temsil etmiştir. On beş madalya kazanılmıştır ama bu madalyaların cinsiyet dağılımı sunulmamıştır. 2022 yılında düzenlenen Dünya ve Avrupa Şampiyonalarında başarı elde eden sporcular isimleriyle birlikte sunulmuştur. Elde edilen toplam başarı sayısı ve bu başarıların cinsiyet dağılımı sunulmamıştır.

Sporcu Sağlığı: 2022 yılında 368 kadın (%35,66) 664 erkek (%64,34) olmak üzere toplam 1.032 kişiye performans testleri uygulanmıştır.

2023 Yılı Faaliyet Raporu

2021 yılı Faaliyet Raporuna ait ayrıntılı bilgi sunulmasının sebebi Bakanlığın faaliyetlerinin kapsam ve içeriğine dair bir anlayış oluşturmaktır. 2023 Faaliyet Raporunda bulunan spor faaliyetlerinde sadece cinsiyete göre ayrıştırılmış verilere ve spor ve toplumsal cinsiyet vurgulu faaliyetlere yer verilmiştir.

Spor Alanına İlişkin Projeler: Yüzme Bilmeyen Kalmasın Projesi kapsamında 2023 yılında 1.325.818 kadın (%47,89), 1.442.712 erkek (%52,11) olmak üzere toplam 2.768.530 kişiye temel yüzme eğitimi verilmiştir.

Olimpik Hazırlık Merkezleri, Sporcu Eğitim Merkezleri ve İl Spor Merkezleri: 16. Avrupa Olimpik Gençlik Kış Festivalinde Türkiye'yi 13'ü erkek 11'i kadın olmak üzere 24 sporcudan oluşan toplamda 46 kişilik kafile temsil etmiştir. 2023 yılında elde edilen sportif başarılar sporcuların isimleriyle birlikte sunulmuştur. Elde edilen toplam başarı sayısı ve bu başarıların cinsiyete göre dağılımı sunulmamıştır.

Bakanlık Bünyesinde İstihdam Edilen Antrenör Sayıları: İstihdam edilen antrenörlerin 4.490 erkek (%71,86), 1.758 (%28,14) kadındır.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Plan

Stratejik planda temel performans göstergelerinde doğrudan sporla ilgili dört gösterge bulunmaktadır. Aşağıda sıralanan bu göstergelerde cinsiyete göre ayrıştırma ya da toplumsal cinsiyet vurgusu bulunmamaktadır:

- Toplam sporcu sayısı,
- Okul sporlarına katılan toplam öğrenci sayısı,
- Yetenek taramasından geçirilen öğrenci/genç sayısı,
- Yapılacak spor tesisi sayısı.

Stratejik Planda, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın faaliyet gösterdiği alanlardan birisi olarak Spor Hizmetleri alanında belirlenen ürün/hizmetlerde kadın ve toplumsal cinsiyet alanı vurgusu bulunmamaktadır.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı 2023 Performans Programı: Performans Programında, Bakanlığın Stratejik Planlamasında ve Faaliyet Raporlarında sunulan faaliyetlere yönelik performans bilgileri sunulmaktadır. Bu Raporda örnek olarak 2023 Performans Programı incelenmiştir. Bu programda sunulan performans bilgilerinde, spor alanıyla ilgili sunulan ürün ve hizmetlerde toplumsal cinsiyet vurgusu bulunmamaktadır. Temel Politika ve Önceliklerde On Birinci Kalkınma Planı ile 2023 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında sporla ilgili yer alan tedbirler için sunulan faaliyetlerde, spor ve toplumsal cinsiyet vurgusuna yer verilmemekle birlikte önceki bölümlerde sunulan Bakanlık Faaliyet Raporlarında sözü edilen faaliyetlere yer verilmiştir. Stratejik Plan Amaç ve Hedefler Bölümünde sunulan sporla ilgili /sporu kapsayan amaç ve hedeflerde (A1, A3, A4, A5, A6) spor ve toplumsal cinsiyet vurgusu bulunmamaktadır. Performans Bilgileri sunulan proje ve faaliyetler arasında spor ve toplumsal cinsiyet vurgusu bulunmamaktadır. Veriler de cinsiyete göre ayrıştırılmamıştır.

Gençlik ve Spor Veri Tabanı Projesi: Türkiye'de sporda izleme ve değerlendirme faaliyetinin gerçekleştirilmesinde en önemli engel, güvenilir, standart göstergelere dayanan, cinsiyete göre ayrıştırılmış veri bulunmamasıdır. Bakanlığın 2023 Performans Programında sunulan Gençlik ve Spor Veri Tabanı Projesinin bu engeli kaldırabileceği varsayılmaktadır. Programda, veri tabanı ile birçok farklı yerden bir araya getirilen verilerin

analiz edilmesinin; bu sayede etkili gençlik politikaları oluşturulabilmesinin, TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu, EUROSTAT (Avrupa İstatistik Komisyonu), OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü) gibi güvenilir ve güncel veri kaynakları ile gençliğin makro ve mikro düzeyde istatistiki analizinin yapılarak; gençlerin ilgi, istek, sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesinin sağlanacağı belirtilmektedir. Veri tabanının donanımı, kurulumu tamamlanmıştır. Programda ne tür spor verilerinin veri tabanına dahil edileceği yazılmamıştır.

Spor ve Toplumsal Cinsiyet Alanında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütleri

Bu Rapora, 2020-2023 tarihlerinde Türkiye’de spor ve toplumsal cinsiyet alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ve bir sivil girişim dahil edilmiştir. Bu örgütlerden ikisi, KASFAD ve Kızlar Sahada isimli toplum örgütleri doğrudan spor ve toplumsal cinsiyet alanında faaliyet yürütmektedir. BoMoVu isimli toplum örgütü ise toplumsal cinsiyet ile birlikte spor ve beden hareketinin araç olarak kullandığı farklı ayrımcılık alanlarında faaliyet göstermektedir. FemSport ise spor ekosistemindeki kadınlarla ilgili haberlerin paylaşıldığı bir medya girişimidir. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK), Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ve Fenerbahçe Spor Kulübü (FBSK) diğer örgütlerden farklı bir yapıya ve kapasiteye sahip kurumlar olarak odakları sadece spor alanıdır. Bu Raporda dahil edilen verilerin ve bilgilerin kaynağı, örgütlerin bu Rapor için hazırladıkları metinler (BoMoVu, KASFAD, Kızlar Sahada, FemSport, TMOK) ve kurumsal internet sayfalarıdır (FBSK, TFF).

Türkiye’de spor ve toplumsal cinsiyet alanında faaliyet gösteren sivil toplum örgütü çok azdır. Bu örgütlerin aşağıda sunulan faaliyetleri 2019 CEID Raporuyla kıyaslandığında hem nicelik hem de nitelik açısından önemli bir ilerlemenin gerçekleştirildiğini göstermektedir. Örneğin TMOK tarafından geliştirilen Cinsiyet Eşitliği Politikası ve ile yönetim kurullarında yer alan kadınların oranının artmasına yönelik eylemlerin yer aldığı Eylem Planı çok önemli gelişmelerdir. FBSK’nın toplumsal cinsiyete duyarlı spor kurumu olma yolunda gösterdiği ilerleme, sadece ulusal spor ekosisteminde değil, uluslararası ekosistemde de ilklerin arasında yer almaktadır. TFF’nin son yıllarda kadın futbolunun sportif güçlenmesiyle birlikte kurumsal yapıdaki konumunun güçlenmesine yönelik çalışmaları ve bu çalışmalarını planladığı Kadın Futbolu Strateji Belgesi²⁴, TFF’nin kadın futbolu tarihinde attığı çok güçlü adımlardır. BoMoVu’nun farklı kurumlarla iş birliğiyle gerçekleştirdiği projeler, spor ekosisteminin farklı alanlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılmasına ve kadınların güçlenmesine hizmet eden etki gücü yüksek faaliyetlerdir. Futbol yoluyla kadının güçlenmesi hedefiyle çalışmalar yürüten Kızlar

²⁴ TFF (2024). Kadın Futbolu İçin Tam Zamanı! Kadın Futbol Stratejisi 2024-2027. Türkiye Futbol Federasyonu. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2480>)

Sahada, Türkiye’de bu alanda çalışan en eski örgütlerden birisidir. Her yıl faaliyet alanının kapsamını geliştirerek özellikle kadın futbolcuların profesyonel ve kişisel gelişimlerini hedefleyen eğitim programı ise uluslararası spor ekosisteminde örnek olabilecek, bilimsel kanıta dayalı bir programdır. KASFAD, özellikle gerçekleştirdiği izleme ve değerlendirme faaliyeti ile Türkiye’deki spor kurumlarının temel göstergelere dair güvenilir veri sunan bir kaynak olmuştur. Ayrıca, KASFAD’ın performans sporundaki sporcu, antrenör, hakem ve kadın yöneticilerle birlikte gerçekleştirdiği Türkiye Kadın ve Spor Çalıştayları sonucunda ulusal spor ekosisteminde yer alan kadınların da sahip çıktığı bir kadın ağının oluşmasını sağlamıştır. 2023 yılındaki Cumhuriyet Etkinliği bu ağ sayesinde gerçekleştirilmiştir.

Rapora dahil edilen altı sivil toplum örgütünün ve bir sivil girişimin 2020-2023 yıllarında gerçekleştirdikleri faaliyetler, aşağıda alfabetik sırayla sunulmuştur.

Sosyal Güçlendirme için Spor ve Beden Hareketi (BoMoVu)

BoMoVu, sporu ve beden hareketini sosyal faydaya dönüştürmek için programlar geliştirip, bu alanlardaki ayrımcılıklarla mücadele eden bir dernektir.²⁵ BoMoVu’nun 2021-2023 yıllarında gerçekleştirdiği toplumsal cinsiyet ve spor odaklı faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

Eleştirel Beden: Eleştirel Beden faaliyetleri kapsamında kadınlara ve translara açık olarak gerçekleştirilen Kadından Kadına Muay Thai ve Wendo antrenmanlarında, bireyin kendi gücünü keşfetmesi, genişletmesi ve birbirleriyle dayanışması için uygun ortamı birlikte kurma amacı güdülmektedir. 2021 yılında 10 Wendo, 64 Kadından Kadına Muay Thai antrenmanı gerçekleştirildi. Bu faaliyetler kapsamında 310 kadına ve LGBTİ+ bireye ulaşıldı. 2022 yılında göçmen kadınlar da dahil edilerek 218 kadın ile LGBTİ+ bireye ulaşıldı.

---

²⁵ <https://bomovu.org/>

Ben de Böyleyim: Ben de Böyleyim projesi, eril sistem tarafından özgüvenleri kırılan, ifade becerileri kontrol ve baskı altında olan, bedenleri üzerinde yargılar oluşturulan ergenlik çağındaki kız çocukları ve genç kadın antrenörler için özgüven inşa edebilecekleri, ifade becerilerini geliştirebilecekleri; rol model olurken, liderlik becerilerini keşfedebilecekleri güvenli bir alanı desteklemektedir. 2020-2021'de, Women Win desteği ile BoMoVu'nun Hareketin Özgür Programı çerçevesinde, pandemi sürecinde kız çocuklarının evde yapabilecekleri dans hareketlerinin gösterilmesi ile dijital ortamda projeye devam edildi. Futuremakers by Standard Chartered'ın bir parçası olan Goal programının uzantısı şeklindeki "GOAL@HOME Activity Booklet", Goal@Home Aktivite Kitapçığı adıyla Türkçe'ye çevrildi ve 20 kız çocuğuna dağıtıldı. Zoom üzerinden kız çocuklarına ve kurumlara yönelik çevrimiçi etkinlikler düzenlendi. 2022 yılında Women Win tarafından desteklenen projenin bu yılki ortağı Sulukule Gönüllüleri Derneğine giden 13-18 yaş aralığındaki kız çocuklarıdır.

Future Moves with Girls: Future Moves with Girls (Genç Kızlar Geleceklerini Sporla Kuruyor) projesi sporcu genç kızların özgüven gelişimlerini, gelecek inşasına yönelik becerilerini, spor kariyerine hazırlık sürecinde bir ağa dahil olmalarını desteklemek amacıyla geliştirilmiştir. Projenin 2022-23 yılındaki ilk döneminde, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü'nde ve özel kulüplerde sporcu olup aynı zamanda lise veya üniversite (hazırlık) öğrencisi olan 14 sporcu genç kız, danışmanların önerileri ve kendi ihtiyaçlarıyla şekillenen bir atölye serisine katıldı. 2023- 24 yılında Defne Spor Kulübü'nden genç kızların katılımıyla haklar, sosyal ilişkilerdeki sınırlar, topluluk olma ve dayanışma, spor alanındaki kariyer imkanlarının çeşitliliği gibi konularda atölyeler gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda tüm paydaşların (antrenörler, yöneticiler ve veliler) katılımıyla sporda çocuk koruma hakkında bir program geliştirip uygulanmaktadır.

EquaWHand Projesi: Equability in and Through Handball: Leveraging Women's Inclusion Towards Better Sports for Everyone (EquaWHand); Türkiye Hentbol Federasyonu Kadın Kurulu ve Proje Biriminin koordinatörlüğünde, Slovenya'dan Ljubljana Üniversitesi iş birliğinde gerçekleştirilen bir projedir. Projenin amacı; Türkiye'nin farklı bölgelerinden 15 kadın yönetici adayını stratejik yönetim becerilerine sahip hentbol yöneticisi olarak yetiştirmektir. Projede, katılımcılara uluslararası standartlarda eğitim verilecek ve bu

eğitimin sonunda katılımcılar, sahada çalışma fırsatı elde edeceklerdir. Böylelikle uzun vadede yönetim kademelerindeki kadın istihdamının artması sağlanacaktır. EquaWHand Projesi 2024 yılının mart ayında başladı. İkinci modülü devam eden projede haftada dört saat ders verilmektedir.

Hareketle Güçlenme: Hareketle Güçlenme, Suna’nın Kızları’nın desteği ile BoMoVu tarafından geliştirilmiş bir programdır. Amacı, kız çocuklarla çalışan kolaylaştırıcıları hareket ve oyun temelli egzersizleri, feminist bir perspektifle kullanabilmeleri konusunda desteklemektir. Program, kendine bedensel, ruhsal ve sosyal yönden bakım verme, sosyal, duygusal ve fiziksel sınırları anlama ve etkili bir şekilde uygulama, şiddet türleri ve haklar modüllerinden oluşur. Bu modüller hareket ve oyun temelli egzersizlerden oluşmakta, bedensel, deneyimsel öğrenme metodu kullanılmaktadır. 2023 yılında projenin birinci fazında altı eğitmen BoMoVu’nun geliştirdiği kaynaklardan faydalanarak bir kolaylaştırıcı güçlendirme programı geliştirdi. Bu bağlamda toplam 14 farklı sivil toplum örgütünden 15 kolaylaştırıcının katılımıyla beş günlük bir kolaylaştırıcı güçlendirme çalışması yapıldı. Suna’nın Kızları’nın 2023 yılında gerçekleştirdiği Yaz Enstitüsünde programın modüllerinin bir kısmı farklı illerdeki Koç Okullarından ve Urfa’nın Giyimli Köyü’nden gelen 38 kız çocukla uygulandı. 2023-2024’te Hatay ve Adıyaman’daki konteyner kentlerde kurulan ÇYM’lerde (Çocuk Yaşam Merkezleri) çocuklarla uygulamalar yapıldı. 2024 yılındaki ikinci fazda çalışma, deprem bölgesindeki ÇYM’lerde çalışan kolaylaştırıcılar için uyarlandı.

Fenerbahçe Spor Kulübü Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları

1907 yılında kurulan FBSK (Fenerbahçe Spor Kulübü)²⁶, kurumsal tüzüğünde belirtilen ilk amacı şudur: Madde 3-1-(a) Büyük Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün gösterdiği hedef ve ilkeler doğrultusunda; zeki, çevik ve ahlaklı sporcular yetiştirmek, sporun evrensel değerleri olan sevgi, dostluk, eşitlik ve barış ilkeleri çerçevesinde gençleri spora yönlendirmek ve gençlerin spor yapma olanaklarını geliştirmek, çağdaş yaşama uygun olarak; üyelerin ve sporcuların beden ve ruh sağlığını geliştirecek sosyal ve kültürel olanaklar yaratmak, fizik ve moral eğitimleri ile ilgilenmek, Kulübün tesis ve faaliyetlerinden yararlandırmaktır. FBSK, Türkiye’nin en eski spor kulüplerinden birisidir. FBSK, 9 spor dalında faaliyet göstermektedir: atletizm, basketbol, boks, futbol, kürek, masa tenisi, voleybol, yüzme ve yelken.

Türkiye’de Sporda ve Spor Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi:

Fenerbahçe Spor Kulübü Tüpraş’ın desteğiyle Birleşmiş Milletler Kadın Birimi tarafından yürütülen HeForShe hareketine katılarak, Kapsayıcı Spor Kulübü olma hedefiyle yola çıktığı 2018 yılından günümüze Türkiye’de ve dünyada spor alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda örnek çalışmalar gerçekleştirmektedir. Dokuz farklı spor dalında faaliyet gösteren ve dünyanın her yerinden 25 milyon kişilik büyük bir taraftar topluluğuna sahip, Türkiye’nin en köklü spor kulüplerinden biri olan Fenerbahçe Spor Kulübü, Tüpraş’ın desteğiyle, HeForShe Hareketi ile birlikte “Türkiye’de Sporda ve Spor Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması Projesi”ni yürütmektedir.²⁷ Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women) tarafından 2014’te dünyada, 2015’te Türkiye’de başlatılan HeForShe Hareketi, başta erkekler olmak üzere tüm bireyleri toplumsal cinsiyet eşitliği için değişimin savunucusu olmaya çağıran bir dayanışma hareketidir.

Fenerbahçe Spor Kulübünün 2018-2020 yıllarında gerçekleştirdiği faaliyetler, bir önceki CEİD Güncelleme Raporunda yer almıştır. Bu Raporda 2021-2023 yıllarında gerçekleştirilen çalışmalar sunulmaktadır.

²⁶ <https://www.fenerbahce.org>

²⁷ <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/01/project-brief-advancing-gender-equality-in-and-through-sports-in-turkey>

BM Kadın Birimi’nin Nesiller Boyu Eşitlik için Spor Girişiminin imzalanması: 2020 yılında Birleşmiş Milletler Kadının Güçlenmesi Prensipleri’ni imzalayan Avrupa ve Türkiye’deki ilk spor kulübü olan²⁸ Fenerbahçe Spor Kulübü, Haziran 2021’de BM Kadın Birimi’nin “Nesiller Boyu Eşitlik İçin Spor” girişimini imzalayarak Türkiye’de bir ilke daha imza attı. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, 2020 yılında *Nesiller Boyu Eşitlik için Spor* adıyla spor ekosistemini çok paydaşlı ve güçlü bir koalisyonun parçası olmaya davet eden, sporda ve spor yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesine yönelik altı adımlı bir çerçeve sunan küresel bir girişim başlatmıştır.²⁹ Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri,

- Yönetişim modellerinde kadın liderliğini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik ederek,
- Toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti önleyerek,
- Kadın sporuna yapılan yatırımdaki uçurumu kapatmayı ve kadınlar ve kız çocukları için eşit ekonomik fırsatları teşvik etmeyi taahhüt ederek,
- Kadınların medyada eşit katılımını ve önyargısız temsilini teşvik ederek,
- Spor, fiziksel aktivite ve beden eğitiminde kızlara eşit fırsatlar sağlayarak tüm spor ekosisteminin toplumsal cinsiyet eşitliği ve kız çocuklarının ve kadınların güçlenmesi üzerindeki etkiyi çoğaltmayı hedefliyor.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Kurumu Rehberi: HeForShe Türkiye, Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri ve Fenerbahçe Spor Kulübü’nün geçmiş yıllardaki deneyiminden esinlenerek, 2020-2021 yılında Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Kurumu Rehberi’ni geliştirdi.³⁰ Bu Rehber, Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri’ni somut ve kapsamlı bir şekilde hayata geçirme amacı taşıyan ilk rehberdir. Rehberde bir spor kurumunun toplumsal cinsiyete duyarlı olabilmesi için gerçekleştireceği eylemler Nesiller Boyu Eşitlik için Spor İlkeleri kapsamında kurgulanmıştır. Rehberin tanıtımı çevrimiçi bir lansmanla gerçekleştirildi. Lansmana BM Kadın Birimi üst düzey yöneticileri ve spor dünyasının uluslararası öncü isimleri (UNESCO, FIFA ve IOC temsilcileri gibi) yer aldı. Rehberin tanıtıldığı oturumla birlikte, spor ekosisteminin öncü isimlerinin katıldığı iki panel düzenlendi.³¹

²⁸ [https://www.fenerbahce.org/haberler/heforshe/2020/5/fenerbahce-miz-bir-ilke-daha-imza-atarak-birlesmis-milletler-kadinin-guclenmesi-prensipleri-\(weps\)-i](https://www.fenerbahce.org/haberler/heforshe/2020/5/fenerbahce-miz-bir-ilke-daha-imza-atarak-birlesmis-milletler-kadinin-guclenmesi-prensipleri-(weps)-i)

²⁹ <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/3/news-sport-for-generation-equality>

³⁰ <http://www.sporvetoplumscinsiyetesitligi.org/>

³¹ <https://www.fenerbahce.org/haberler/heforshe/2021/6/toplumsal-cinsiyete-duyarli-kurum-rehberi%E2%80%9Dnin-lansmani-yapildi> ; <https://www.youtube.com/live/o7-IC33XT7E?si=l6RZdlcSyKerQlrJ>

Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalıştayı: BM Kadın Birimi'nin HeForShe Hareketi ve Tüpraş'ın desteğiyle yürütülen Fenerbahçe Spor Kulübü iş birliği kapsamında çevrimiçi ortamda Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalıştayı düzenlendi. Türkiye spor ekosisteminin farklı sektörlerinden ve pozisyonlarından (spor federasyonları, spor kulüpleri, spor medyası, sporcu, yönetici, antrenör, sponsor, akademisyen gibi) aktörlerin katıldığı Çalıştayda katılımcılar, sporda kadınların liderliği ve spor yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliği, sporda kadınlara yatırım ve spor medyasında toplumsal cinsiyet eşitliği stratejik alanları çerçevesinde gerçekleşen oturumlarda toplumsal cinsiyet eşitliği faaliyetleriyle ilgili kurumlarında yaşadıkları deneyimlerini ve ihtiyaçlarını tartıştılar.³²

Kadın futbol takımının kurulması: HeforShe iş birliği kapsamında, erkek futbolunun lokomotif olduğu FBSK'da bir kadın futbol takımının kurulması önemli bir başarıdır. Bu takım kurulmadan önce 2019 yılında Dünya Kız Çocukları Gününde kız futbol okulu kurulmuştur.

Eğitimler ve atölyeler (2021-2024): FBSK'nın farklı pozisyonlarında çalışanlar, teknik ve idari kadrolar ve sporcular, toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eğitimleri aldılar. Ayrıca, sadece erkeklerin katıldığı "toplumsal cinsiyet eşitliğine erkeklerin katılımı ve zararlı erkeklik algılarının dönüşümü atölyeleri" düzenlenmiştir. Ayrıca, FBSK'nın kurumsal kapasitesinin artırılması amacıyla Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Değişim Liderleri eğitimleri de gerçekleştirilmiştir. Değişim Liderleri eğitim programında toplumsal cinsiyet eşitliği ve eşitliğin sporda sağlanabilmesi için önemli stratejik alanlar ve değişime karşı dirençlerle baş etme yolları ele alınmıştır. FBSK kurumsal medya ve iletişim çalışanlarına toplumsal cinsiyete duyarlı spor medyası eğitimleri düzenlenmiştir. 2024 yılında bu eğitimlerin devamı olarak toplumsal cinsiyete duyarlı spor haberciliği atölyeleri düzenlenmeye başlanmıştır. 2019-2020 yılları arasında yapılmış olan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Farkındalık Seminerleri Eğitici Eğitimi 2024 yılında terarlanmış ve FBSK'nın yeni gönüllüleri ile eğitmen kadrosu genişlemiştir. Bu gönüllü eğitmenler toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurum kültürü olarak yerleşmesinde önemli rol oynayacaktır.

³² <https://www.heforshe.org/tr/sporda-toplumsal-cinsiyet-esitligi-calistayi-duzenlendi>

Politika geliştirme çalışmaları: 2023 yılında çalışmaları başlayan FBSK Sporda Ayrımcılık, Taciz ve İstismarı Önleme Politikası ve Yönergesi geliştirme çalışmasının 2024 yılında tamamlanarak bu Politika kapsamında sporculara, antrenörlere ve teknik kadroya Sporda Koruma eğitimleri verilmesi planlanmaktadır.

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Rehberi: Spor medyası sektörüne yönelik olarak Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Haberciliği Rehberi 2024 yılında geliştirilmeye başlanmıştır.

Savunuculuk ve farkındalık faaliyetleri: Fenerbahçe Spor Kulübü yukarıda sıralanan faaliyetlerin yanı sıra 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde ve 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü ile 10 Aralık İnsan Hakları Günü arasında yürütülen Kadınlara Yönelik Şiddetle Mücadele için 16 Günlük Aktivizm’de çeşitli farkındalık faaliyetleri de yürütmüştür. 2022 ve 2023 yıllarında 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü’nde hedefinin, kadınların ve kız çocuklarının -ne fiziksel ne de psikolojik- şiddet görmediği, tek bir kadının cinayete kurban gitmediği bir dünya olduğunu, kadınlara ve kız çocuklarına şiddet ve baskı uygulayanı, ortak olanı, tanıklık edip susanı affetmediğini duyuran açıklamalarda bulundu.

Kadın futbol takımı, ALO 183 Sosyal Destek Hattının logosunu 2022 sezonunda formasının sağ kolunda taşıdı.³³ Bu hat, şiddete maruz bırakılan kadınları başvurabilecekleri mekanizmalar hakkında bilgilendirmek ve başvuranlara danışmanlık hizmeti vermek amacıyla T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kurulmuştur.

2022 yılında FBSK, BM Kadın Birimi öncülüğünde, KAGİDER (Kadın Girişimciler Derneği) ve Global Compact Network Türkiye ortaklığında İstanbul’da gerçekleşen Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Satın Alma Zirvesine katıldı. Yine 2022 yılında Antalya’da düzenlenen 20. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi’nde “Sporda ve Spor Yoluyla Eşitlik için Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Spor Kulübü Modeli” panelinde konuşmacı olarak katılım gösterdi. Aynı yıl gerçekleştirilen Dünya Kız Çocukları Günü’nde ‘Kız çocukları dünyayı değiştiriyor’ temalı konferansa FBSK yöneticileri ve sporculara katıldı.

³³ <https://www.fenerbahce.org/haberler/futbol-kadin/2022/2/kadin-futbol-takimimiz-siddete-maruz-kalan-kadinlarin-yalniz-olmadigini-hatirlatiyor-alo-183-sosy>

FemSport

2020 yılında faaliyete başlayan FemSport o tarihten itibaren sporun kadın paydaşlarına (sporcu, antrenör, hakem) dair haber, özel röportajlar yayınlamak için okuyucular ile paylaşmaktadır.³⁴ FemSport’un ana misyonlarından birisi, spor medyasında kadın gazetecileri desteklemektir. Bu bağlamda tüm haberler kadın gazeteciler tarafından kaleme alınmıştır. Tüm spor branşlarına aynı önemi vermeye çalışan FemSport’ta voleyboldan ragbiye, sporcu beslenmesinden doğa sporlarına kadar farklı alanlardan haberler paylaşılmaktadır. Kurulştan itibaren üç yıl boyunca, hibe destekleriyle, kadınların spor medyasındaki temsiliyetinin artırılması ve kadın gazetecilere destek verilmesi odağında farklı projeler yürütülmüştür.

Destekler: FemSport farklı kuruluşlardan hibe almıştır. Bu destekler sırasıyla; NewsLab Kuluçka Programı, Fare Network, Heinrich Böll Vakfı ve Media for Democracy’dir. Alınan desteklerin her biri kadınların spor medyasındaki temsiliyetini arttırmak amacıyla kullanılmıştır.

Spor Medyasında Kadın Gazetecilere Telif Desteği: Alınan hibe destekleri ile spor alanı içerisinde yer alan kadınlara dair özgün haber yazan kadın gazetecilere telif destekleri verildi. 2020-2023 yılları arasında toplamda 50 kadına özgün içerikleri için telif desteği sağlandı. Üç yıl boyunca 120’si özgün olmak üzere 1100 haber, özel röportaj ve sporcu hikayesi paylaşıldı.

Spor Medyasında Genç Kadın Gazetecilere Eğitim ve Telif Desteği: 2023 yılında Media for Democracy desteğiyle 18-26 yaş aralığındaki genç kadın gazetecilere eğitim ve telif desteği sağlandı. 25 genç kadın gazeteciye toplumsal cinsiyet odaklı spor haberciliği eğitimi verildi. Eğitim sonrasında yazdıkları özgün haber için de 15 gazeteciye telif desteği sağlandı.

---

³⁴ <https://www.femsport.net/>

Haberî Yayınlanan Branşlar: FemSport’ta öne çıkan konular voleybol ve futbol olsa dahi kapsayıcılığı ve spor branşları arası eşit temsiliyeti sağlayabilmek adına birçok farklı alanda haberler paylaşılıyor. Haberî paylaşılan branşlar arasında atletizm, badminton, hentbol, basketbol, bisiklet, boks, güreş, karate, kürek, taekwondo, tenis, motor sporları, yüzme, bikini fitnessı yer alıyor. Bu branşların yanı sıra sporcu beslenmesi, spor hukuku, sporcu psikolojisi gibi konularda da haberler yayınladı. Ayrıca paralimpik branşlara özel bir verilerek engelli kadın sporcuların da görünürlüğünün artırılması için çalışmalar yürütülüyor.

Erişilen Okuyucu: Web sitesinden paylaşılan haberler 10 binin üzerinde okuyucu kitlesi tarafından yaklaşık 30 bin kere görüntülendi. En çok takipçi sayısına sahip olunan platform olan Instagram’da paylaşılan haberler 60 binin üzerinde hesaba ulaştı.

Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği

Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği (KASFAD) 2012 yılında bağımsız bir sivil toplum kurumu olarak kurulmuştur.³⁵ KASFAD’ın amacı ülkemizde spor ve fiziksel aktiviteye katılımın kadınların ve kız çocukların günlük yaşamlarının bir parçası olması için onların güvenilir ve eşitlikçi bir ortamda spor ve fiziksel aktiviteye katılımlarının koşullarının oluşturulmasına katkıda bulunmaktır.

Türkiye’de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İzleme Faaliyetleri: KASFAD’ın düzenli faaliyetlerinin başında, Türkiye’de sporda toplumsal cinsiyet eşitliği verilerinin izlenmesi gelmektedir. 2020-2024 yılları arasında 2021 ve 2023 yıllarına ait iki İzleme Raporu yayınlanmıştır. Bunlar 2021 Türkiye’de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İzleme Raporu³⁶ ile 2023 Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu³⁷’dur.

Bu Raporlar temel göstergelerle (Spora Katılım, Spor Yönetimi, Antrenörlük stratejik alanlarında) verilerin ait olduğu yıllardaki önemli gelişmeleri de içerebilmektedir. Örneğin 2021 Raporuna Tokyo Olimpiyatları dönemini içermesi sebebiyle Olimpiyat Oyunlarına

³⁵ <https://www.kasfad.org/>

³⁶ KASFAD (2022). Türkiye’de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu 2021. Kadınlar için Fiziksel Aktivite ve Spor Derneği (KASFAD). (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2056>)

³⁷ KASFAD (2024). Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu 2023. Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2389>)

katılım verileri de dahil edilmiştir. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği Projesi kapsamında hazırlanan Spor Tematik Raporlarının, bu rapor da dahil olmak üzere son iki güncelleme raporundaki veriler, KASFAD'dan alınmaktadır. Bu sebeple, bu bölümde Raporlara yer verilmemiştir.

100. Yılında Kadın Sporcular Cumhuriyeti Sonsuzluğa Taşıyor: Bu etkinlikte, Cumhuriyetimizin 100. yılında spor tarihimize iz bırakan kadınların başarılarını görünür kılmak, bu başarıları kuşaktan kuşağa aktarmak; kendi spor branşında ilklere imza atmış kadın sporcular ile bugünün genç kadın sporcularını buluşturmak ve Cumhuriyetin sporcu kadınları arasında bağlar kurmak hedeflenmiştir. Çankaya Belediyesi, Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi desteğiyle düzenlenen etkinlikte yirmi sekiz adet bayrak teslimi gerçekleştirilmiştir. İlk kuşak sporcular arasında Cumhuriyet tarihinde tüm spor dallarında ilk Dünya Şampiyonu, ilk Olimpiyat katılımcısı gibi ünvanlara sahip sporcular, bayrağı, günümüzdeki genç kadın sporculara vermiştir.³⁸

Danışmanlık Hizmeti- Kotex Kızlar Sahada Futbolcu Gelişim Programı- Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi: KASFAD Kotex ve Kızlar Sahada'nın 2021 yılında başlatmış olduğu Futbolcu Gelişim Programı kapsamında, sporda toplumsal cinsiyet eşitliği alanında danışmanlık yürütülmüştür. Bu program ile kadın sporcuların sportif, mesleki, kişisel ve kariyer gelişimi desteklenerek ekonomik güçlenmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. KASFAD Yönetim Kurulu üyeleri tarafından, tüm alanlardaki gönüllü eğitmenlere Sporda toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verilmiş ve eğitmenlere danışmanlık yapılmıştır. Bu proje kapsamında, beş KASFAD üyesi de gönüllü eğitmen olarak yer almıştır.

Danışmanlık Hizmeti- Spor kurumlarında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi verme, toplumsal cinsiyet eşitliği eylem planı hazırlama: KASFAD, 2020-2023 yılları arasında spor federasyonlarına ve spor kulüplerine toplumsal cinsiyet eşitliği, sporda koruma, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet eğitimleri vermeye devam etmiştir. Bu eğitimlerden

³⁸ <https://www.cankaya.bel.tr/news/13501/Cankayada-Kadin-Sporculardan-Bayrak-Teslimi/>

bazıları şunlardır: Judo Federasyonu sporda koruma eğitimi, Kürek Federasyonu toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi, sporda koruma eğitimi, özel spor kulüplerine ve derneklere sporda toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi ve sporda koruma eğitimi. KASFAD 2022 yılında Türkiye Tenis Federasyonu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planını geliştirmiştir.³⁹ KASFAD, bu Eylem Planı öncesinde federasyonun toplumsal cinsiyet analizini yapmıştır. Sözü edilen eylem planı, Türkiye’deki spor federasyonları arasında ilk olma özelliğine sahiptir.

Danışmanlık Hizmeti-TMOK Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı Çalıştayı: KASFAD, 2023 yılında Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı tanıtım toplantısında gerçekleştirilen grup çalışmalarını yönetmiş ve raporlamasını yapmıştır. Bu toplantıda bir araya gelen Gençlik ve Spor Bakanlığı, Olimpik spor federasyonları, İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Spor İstanbul, spor kulüpleri, sporcular, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenler düzenlenen panel ve grup tartışmalarında, kadınların spor alanında liderlik ve yöneticilik pozisyonlarında daha fazla yer almalarına yönelik stratejiler ve iyi uygulamaları değerlendirdiler.⁴⁰

Kızlar Sahada

Kızlar Sahada, “yapamazsın” diyerek kodlanan toplumsal cinsiyet kalıplarını kırmak, kız çocuklarını ve her yaşta kadını futbol yoluyla güçlendirmek amacıyla 2013 yılında kurulan bir sosyal girişimdir.⁴¹ Dünyanın en büyük “iyilik için futbol” ağı Common Goal’ün resmi üyesidir. Kızlar Sahada’nın amacı doğrultusunda gerçekleştirdiği başlıca faaliyetler şunlardır:

Futbol Turnuvaları: 2013 yılından bu yana düzenlenen İstanbul Kupası Türkiye’nin ilk ve en büyük kadın futbol turnuvası olma özelliğini taşımaktadır. İstanbul Kupası ile bu zamana

³⁹ KASFAD (2024). Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu 2023. Kadınlar İçin Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği. (<https://dSPACE.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2389>)

⁴⁰ <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Turk-Sporunun-Paydaslari-Sporda-Esit-Liderlik-icin-Bir-Araya-Geldi/11719>

⁴¹ kizlarsahada.com

kadar toplam yedi binin üzerinde yetişkin kadın sahaya çıkmıştır. 2015 yılından beri lise ve üniversite öğrencilerine yönelik düzenlenen Gençlik Kupası ise okullar arası amatör futbol turnuvası olarak sosyal güçlenmeyi hedeflemektedir.

Futbol Okulları: Türkiye’nin yedi bölgesinden toplam on üç şehirde, on dört kadın futbol kulübünün altyapısında, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin 9-14 yaş grubundaki kız çocuklarına yönelik düzenlenen sosyal gelişim odaklı ücretsiz futbol kurslarıdır. Visa ana sponsorluğunda 2019 yılında başlayan ve 2023 yılının sonuna kadar devam eden futbol okulları ile 1200 kız çocuğuna ulaşılmıştır.

Futbolcu Gelişim Programı: Türkiye’deki kadın futbolcular için düzenlenen kişisel gelişimi ve kariyer gelişimini hedefleyen eğitim ve koçluk programıdır. 2020 yılında Kotex iş birliğinde gerçekleştirilen programdan 400’ün üzerinde kadın futbolcu yararlanmıştır. Program kapsamında 2022 yılında gerçekleştirilen bootcamp ile üniversite öğrencisi genç kadınlar spor, teknoloji ve sanatla ilişkili proje fikirlerini projelendirilmiştir.

Futbol & Psiko-Sosyal Gelişim Kampları: Türkiye’nin dört bir tarafında, çeşitli dezavantajlara sahip çocuklar için organize edilen, 2-6 hafta süren kamp programlarıdır. 2019 yılından 2024 yılına kadar 750’den fazla çocuğun dâhil edildiği kamp programlarında, çocuklara özel olarak hazırlanmış bir ortamda, futbol ve futbol dışı aktiviteler ile psikolojik, fiziksel ve akademik gelişimlerini desteklemek ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı yükseltmek amaçlanmaktadır. Bu kamplara her yıl ortalama 50-60 kız çocuğu katılmaktadır.

Kadın Futbolcu İhtiyaç Analizi Araştırması: Kızlar Sahada, Visa ve Kotex ile birlikte farklı seviyelerdeki kadın futbolcular için gerçekleştirdiği projelerde, kadın futbolcuların futbolda kariyer geliştirmelerine yönelik uzun vadeli eğitimler düzenlemektedir. 2020 yılında, bu eğitimlerin içeriğinin belirlenmesi ve geliştirilmesi çalışmalarında katkıda bulunması amacıyla Kadın Futbolcu İhtiyaç Analizi gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaya 30 ilden 65 kulüpte oynayan 345 beş kadın futbolcu katıldı. Bu futbolcular, 2010-2020 yılları arasında lisanslı futbol oynayan 15-22 yaşa aralığındaki sporculardır. Katılımcılar arasında

42 milli futbolcu yer almaktadır. Sporcuların büyük bir çoğunluğu lise ve üniversite öğrencisidir. Kadın futbolcuların en büyük hedefi, milli takımda oynamaktır. Sonraki hedefleri arasında beden eğitimi öğretmeni ve antrenör olmak yer almaktadır. Kadın futbolcuların en büyük ihtiyaçları maddi destektir. Kadın futbolunun statüsünün TFF bünyesinde profesyonel olmaması, kulüplerin maddi yetersizlikleri, erkek futboluna kıyasla ikincil konumu gibi sebeplerden ötürü kadın futboluna sunulan maddi destekler (antrenman sahası, kıyafet, malzeme gibi) çok sınırlıdır. İkinci ihtiyaç olarak belirtilen sosyal destek, kadın futbolunun toplumdaki konumuyla ilişkilendirilebilir. Kadın futbolcular, özellikle ailelerinden futbol oynamalarına yönelik destek ihtiyaçlarını belirtmişlerdir.

Spor & Sanat ile Psiko-Sosyal Gelişim Kampları: Sporun ve sanatın gücü esas alınarak tasarlanan aktiviteler içeren kamplar ile çeşitli alt yapıya sahip çocukların, genç futbolcuların ve kadın antrenörlerin bedensel, zihinsel ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. 2023 yılında Manisa-Soma'da gerçekleştirilen kamp programında kadın antrenörler için hedeflenen kazanımların % 92 oranında yakalandığı görülmüştür.

Gönüllü Eğitim Programı: 2021 yılında kız çocukları ve kadın sporcular için fayda yaratmak isteyen gönüllüler ekseninde tasarlanmış bir yıl süreli öğrenme ve öğretme programıdır. Gönüllü eğitimler bu program ile uzman danışmanların süpervizyonu eşliğinde, eğitim tasarımı yapma ve eğitim içeriği üretme süreçleriyle yüzlerce sporcuya dijital ortamda eğitim verme fırsatı yakalamaktadır. Bu programa 232 gönüllü eğitimlik başvurusunda seçilen 110 gönüllü eğitim katılmıştır.

RePlay Projesi: PepsiCo, UEFA (Union of European Football Association - Avrupa Futbol Federasyonları Birliği) Çocuk Vakfı ve Common Goal'ün ortaklığında dünya genelinde yürütülen halı saha yapımı ve eğitim projesidir. Bu proje kız çocukları ve kadınlar için sporun erişilebilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Şanlıurfa'da 2022 yılında inşaatı başlayan futbol sahası 2023 yılında hizmete açılmıştır. Sahanın yapımında Ruffles cips paketlerinin geri dönüştürülmesiyle elde edilen paletler kullanıldı. Bu futbol sahasında kız çocukları başta olmak üzere bölge halkına yönelik ücretsiz futbol

antrenmanları ve futbol turnuvaları gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek ve toplumsal gelişime katkı sağlamak amacıyla çeşitli başlıklarda seminerler ve psikolojik destek oturumları düzenlenmektedir.

Ben Kimim? Hangi Sporcuym? Kutu Oyunu: Title IX'ın 50. yıldönümü vesilesi ile ABD Konsoloslğu desteği ile hayata geçirilen projedir. Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirilen projede amaç, geçmişten bugüne, sporda rol model olan yerli, yabancı kadın sporcuların bilinirliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Kurumsal Eğitimler: 2019 yılında başlayan özel şirketler, sivil toplum kuruluşları, spor kulüpleri veya eğitim kurumları için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kapsayıcılık Atölyesi, Gönüllülük ve Etik Kodlar Eğitimi ve Futbol3 Eğitimleri, 2020-2023 yıllarında da düzenlenmiştir. Futbol3, her yaş ve profilden katılımcıya takım olma, güçlenme, kapsayıcılık ve dâhil etme süreçlerinin futbol sahasında deneyimletildiği bir eğitimdir. Kızlar Sahada, Dünya'nın yüzden fazla ülkesinde yüz elliden fazla sayıda kurumda kullanılan Futbol3 metodunun Türkiye'deki ilk temsilcisidir.

Sosyal Etki Ölçümü: Kızlar Sahada tarafından hayata geçirilen proje ve programların sosyal etkisi uygulamaların verimli ve verimsiz noktalarının tespit edilerek kaynakların en doğru şekilde kullanılması ve yaratılan etkinin görünür kılınması amacıyla bağımsız bir danışman tarafından ölçümlenmektedir. Kızlar Sahada'nın sosyal etki ölçümlemesinde en sık başvurduğu yöntem olan SROI (Social Return on Investment) sosyal yatırımın geri dönüşünü sosyal, çevresel ve ekonomik sonuçlarına finansal değer atfederek ölçümlemek için oluşturulmuş bir çerçevedir. SROI Raporlarına erişim mümkündür (2016 - Kızlar Sahada Akademi⁴² 2021 - Kotex Kızlar Sahada Futbolcu Gelişim Programı⁴³ 2022 - Visa Kızlar Sahada Futbol Okulları SROI Raporu⁴⁴).

---

⁴² [SROI Raporu 2018](#)

⁴³ [SROI Raporu 2023](#)

⁴⁴ [SROI Raporu 2024](#)

Türkiye Futbol Federasyonu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları

TFF (Türkiye Futbol Federasyonu), futbol sporunu ulusal düzeyde yürüten ve düzenleyen tek kuruluştur ve Türkiye’yi futbol ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmeye yetkilidir.⁴⁵ TFF’nin amaçları arasında, Türkiye’deki her türlü futbol faaliyetini teşkilatlandırmak, düzenlemek ve denetlemek; futbolun gelişmesini ve yurt sathına yayılmasını sağlamak; FIFA ve UEFA tarafından konulan kuralların gereğince uygulanmasını sağlamak, bu konuda yurt içinde ilgili düzenlemeleri yapmak ve futbolla ilgili konularda yurt dışında Türkiye’yi temsil etmek; yurt içi ve yurt dışı futbol faaliyetleri ile ilgili plan, program, düzenleme ve anlaşmalar yapmak ve başarılı sonuçlar alınması için gereken tedbirleri almak yer almaktadır.

Son yıllarda Türkiye’de kadın futbolu uluslararası alandaki sportif başarılarıyla birlikte TFF nezdinde kurumsal bir gelişmeyle de gündeme gelmektedir. A Milli Kadın Futbol Takımı önemli bir başarı grafiği sergileyerek Necla Güngör Kırağası’nın teknik direktörlüğünde UEFA Uluslar C Liginden B Ligine yükseldi. Bu sportif ilerlemeyle birlikte uluslararası futbol kurumlarının politikalarının da etkisiyle Türkiye’de kadın futbolunu geliştirmeye yönelik kurumsal çalışmalar da gerçekleştirilmektedir. 2023-2027 döneminin başlamasıyla birlikte TFF bünyesinde ilk kez Kadın Futbol Direktörlüğü kuruldu. 2022 yılında TFF tarihinde ilk kez kadın futbolundan sorumlu bir yönetim kurulu üyesi görevlendirildi. 2024 yılında U23 milli takımı ve futsal milli takımı kurulmuştur. Strateji Belgesinde sunulan verilere göre 2023-2024 sezonunda lisanslı kadın futbolcu sayısı 8500’den fazladır. 2023-2024 kadın futbol liglerine 180 takım katılmıştır. 592 kadın hakem ve 2023-2024 liglerine katılan 723 kadın antrenör bulunmaktadır.

TFF 8 Mart 2024 tarihinde Kadın Futbol Stratejisi tanıtım toplantısı gerçekleştirdi. Bu toplantıda Türkiye futbol tarihinde bir ilk ve kadın futbol tarihi için bir kilometre taşı olarak tanımlanan Türkiye Kadın Futbolu Strateji Belgesi⁴⁶ tanıtıldı. 2023-2027 yıllarını kapsayan TFF Kadın Futbolu Strateji Belgesinde kadın futbolunun TFF tarafından sadece bir spor dalı olarak değil aynı zamanda toplumsal dönüşüm ve kalkınmanın bir aracı olarak kabul

⁴⁵ <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu.pdf>

⁴⁶ TFF (2024). Kadın Futbolu İçin Tam Zamanı! Kadın Futbol Stratejisi 2024-2027. Türkiye Futbol Federasyonu. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2480>)

edildiği vurgulanmaktadır. Strateji Belgesinde belirtilen öncelikli alanların ve temel değerlerin bu kabul üzerinden kurgulandığı anlaşılmaktadır. Belgede belirtilen 3 öncelikli alan şunlardır: Kadın futbolunda yarı profesyonelleşme; kadın antrenör ve yönetici yetiştirme programlarının geliştirilmesi; milli takımlar ve kulüpler düzeyinde uluslararası başarılar elde edilmesi. Bu öncelikli alanların, spor kurumlarında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların kurumsal temsil düzeyinin ve görünürlüğünün artması bağlamında uluslararası platformlarda kabul edilen öncelikli alanlardan olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bu öncelikli alanlar, sadece uluslararası platformlarda kabul edilen alanlar olduğu için belirlenmemiştir. Aynı zamanda Türkiye kadın futbolunun kurumsal ve bireysel düzeyde yaşadığı sorunlar da göz önüne alınarak belenmiştir. Örneğin, Türkiye'de kadın futbolcuların profesyonel bir statüde olmayıp amatör sporcu statüsünde görülmesinin yarattığı ekonomik ve sosyal sorunlar birçok sporcu tarafından belirtilmekte ve araştırmalarda da ortaya koyulmaktadır.^{47,48}

Strateji Belgesinde kabul edilen temel değerler şunlardır: Futbola katılımı eşit erişim (Erişim), kadın sporcuların, antrenörlerin ve yöneticilerin gelişimi (Gelişim), kız çocuklarına futbol bağlamında ilham verilmesi (İlham vermek), futbol yoluyla kadınlara kişisel gelişim fırsatı sunulması (Etki), futbol kültürünün ve iletişiminin kadınlarla kurgulanması (Kültür ve İletişim). Bu değerlerin sporda ve spor yoluyla kadınların güçlenmesi ve spor yoluyla toplumsal kalkınmanın sağlanması bağlamlarında şekillendiği, futbolun farklı pozisyonlarında kadın temsilinin artmasının hedeflendiği ve futbol kültürünün inşasında kadınların da yer almasının önemsendiği görülmektedir.

Strateji Belgesinde 3 stratejik öncelik hedeflenmiştir; kadın futbolunu tabana yaymak, kadın futbolunun imajını güçlendirmek, kadın antrenör ve yönetici yetiştirme programlarını geliştirmek, milli takım ve kulüp düzeyinde uluslararası başarılar elde etmek ve yarı profesyonelleşme. Bu stratejik öncelikler kapsamında üç stratejik aksiyon belirlenmiştir; katılım ve gelişim sağlamak, kadın futbol kültürünü ve iletişimini geliştirmek, lig ve rekabet ortamını geliştirmek. Katılım ve Gelişim alanında futbolcu, antrenör, yönetici ve hakemlerin sayısal ve niteliksel artışı hedeflenerek dört aksiyon belirlenmiştir. Kadın futbol kültürünü ve iletişimini geliştirmek alanında kadın futboluna yönelik ilginin,

⁴⁷ Nuhurat, Y. (2020) Türkiye futbolunda kadın: "İş"i olmayan ve olmaması gereken Yerde. Fe Dergi 12(2): 45-58.

⁴⁸ KASFAD (2018). Kadın Futbol Çalıştayı Raporu. Kadınlar İçin Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1088>)

farkındalığın ve bilinirliğin artırılması hedeflerine yönelik üç aksiyon belirlenmiş ve bu alandaki aksiyonların 2024 yılında gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Lig ve rekabet ortamını geliştirmek alanında Turkcell Kadın Futbol Süper Ligi'nde profesyonelleşme hedefinin aksiyonu olarak yarı profesyonel lig formatı belirlenmiş ve bu formatın 2025-2027 yıllarında gerçekleştirilmesi planlanmıştır. İkinci hedef olarak kadın futbol altyapısının güçlendirilmesi için U15 ve U17 kız liglerinin kurulması aksiyonu belirlenmiş ve bu liglerin 2025-2027 yıllarında gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Genel bir değerlendirme yapıldığında, TFF Kadın Futbolu Stratejisinin Türkiye'de kadın futbolunun mevcut durumunu iyileştirmeye yönelik gerçekçi ve gerekli stratejik alanlara yönelik gerçekleştirilebilir hedefler ve aksiyonlar içerdiği söylenebilir. Bu aksiyonların belirlenen zamanlarda başarıyla gerçekleştirilebilmesinde kurumsal taahhüt ve kurumsal liderlik önemlidir. Bununla birlikte kapsayıcı ve şeffaf politikalarla ve projelerle sistematik bir çalışma gerçekleştirildiğinde stratejinin sahaya yansımaları olasıdır.

TFF Kadın Futbolu Stratejisinin UEFA Kadın Futbolu Stratejisini (2019-2024)⁴⁹ temel alarak geliştirildiği fakat Türkiye kadın futbolunun kurumsal, sosyal ve kültürel dinamiklerine göre stratejinin yerleştirildiği görülmektedir. Ortak öncelikli alanlar (erişim/spora katılım, oyunun gelişimi, görünürlük gibi) olmakla birlikte, TFF Stratejisinin öncelikli alanları daha iyi belirlenmiş ve tam bir eylem planı mantığına göre hazırlanmış kurumsal bir eylem planı niteliğindedir.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışmaları

TMOK (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi), tamamı gönüllülerden oluşan, toplum yararına çalışan, özerk bir sivil toplum örgütüdür. TMOK, IOC'nin (Uluslararası Olimpiyat Komitesi) 'Olimpik Antlaşma'sına uyumlu tüzüğü, görev ve faaliyetleriyle Olimpik Hareket'in Türkiye'deki ve Türk sporunun Olimpik Hareket içerisindeki temsilcisidir. Başta Yaz ve Kış Olimpiyat Oyunları olmak üzere Gençlik Olimpiyat Oyunları, Avrupa Oyunları, Avrupa

⁴⁹ https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Womensfootball/02/60/51/38/2605138_DOWNLOAD.pdf

Gençlik Olimpik Festivalleri ve Akdeniz Oyunları gibi IOC patronajındaki spor organizasyonlarına Türk sporcularının katılımı ve Olimpik Oyunlara adaylık konularında Türkiye’nin tek yetkili kurumudur.⁵⁰

TMOK, sporcu odaklı bir kurum olmakla birlikte, antrenör, spor destek personeli, idareci ve spor yöneticilerinin gelişimlerine de katkı sağlayacak önemli faaliyetler gerçekleştirmektedir. Odağına sadece performans sporunu almayan TMOK, aynı zamanda başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumda spor bilincinin oluşması, sporun ve fiziksel aktivitelerin kitlelere yayılması için de çalışmaktadır. TMOK, Türkiye spor ekosisteminde en etkili spor kurumlarının başında gelmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirdiği toplumsal cinsiyet eşitliği faaliyetleri, tüm ekosistemi etkileyecek bir değere ve öneme sahiptir. Bu Raporda TMOK’un 2020-2023 yıllarında yaptığı toplumsal cinsiyet çalışmalarından örnekler sunulmuştur.

TMOK Games Projesi: TMOK, Avrupa Birliği’nin Erasmus + Sport programı desteğiyle Avrupa Ulusal Olimpiyat Komitelerinde (NOCs) kadınların karar alma ve liderlik pozisyonlarındaki temsilinin artırılmasını hedefleyen “Sporda Eşit Liderliğe Ulaşmak İçin Rehberlik -Guidance to Achieve More Equal Leadership in Sport- GAMES Projesi’nin paydaşlarından birisidir. TMOK bu Proje kapsamında diğer proje ortakları olan yedi Avrupa ulusal Olimpiyat Komitesiyle birlikte kendi kurumlarına ve ülkelerinin spor ekosistemlerine yönelik çeşitli toplumsal cinsiyet eşitliği faaliyetleri yürütmüştür. GAMES Projesi, sporda cinsiyet eşitliğini sağlayarak sürdürülebilir bir değişim yaratmak amacıyla, mevcut kültürel engeller hakkındaki farkındalığı geliştirmeyi ve bu yolda ulusal olimpiyat komitelerini spor federasyonlarıyla birlikte çalışmalarını yönünde teşvik etmektedir. NOC’lerin yönetim süreçlerindeki yapısal değişiklikleri destekleyen proje, 2022 Nisan ayından bu yana TMOK’un yanı sıra Almanya, Belçika, Çekya, İrlanda, Kuzey Makedonya, Letonya, Yunanistan Ulusal Olimpiyat Komiteleriyle birlikte yürütülmektedir.^{51, 52, 53}

⁵⁰ <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakimizda/Biz-Kimiz/8/1>

⁵¹ <https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/TMOK-%E2%80%9CGAMES%E2%80%9D-Projesiyle-Gelecegin-Kadin-Liderlerini-Destekliyor/11566>

⁵² <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/GAMES-Projesi-Paydaslari-Ara-Donem-Konferansi%E2%80%99nda-Bir-Araya-Geldi/11655>

⁵³ <https://olimpiyat.org.tr/Haber-Detay/GAMES-Projesi-Paydaslari-Sporda-Esitlikci-Liderlik-icin-Olimpiyatevinde-Toplandi/11594>

TMOK Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesi - 2022: TMOK, IOC Gündem 2020+5 ve EOC (Avrupa Olimpiyat Komiteleri) 2030 Stratejik Gündem belgeleri ile uyumlu ve cinsiyet eşitliğini destekleme taahhüdünü ortaya koyan bir "Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesi" geliştirmiştir.⁵⁴ 2022 yılında geliştirilerek yönetim kurulunun onayıyla kamuoyuyla paylaşılan Politika ile amaçlanan, TMOK'un kendi kurumsal yapılanmasında ve tüm faaliyetlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir anlayışı ve eşitlikçi bir iklimi yaratmak, ülke sporunda ve spor yönetiminin her kademesinde cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi ve teşvik edilmesine katkıda bulunmaktır. Bu Politika ile TMOK, kendi kurumsal yapılanması yanında tüm faaliyet ve etkinliklerinde kadın temsiliyi gözettiği ve gözeteceğini ortaya koymakta, bu doğrultuda aşağıdaki faaliyetlerde bulunmayı taahhüt etmektedir. TMOK'un Politika belgesinde taahhüt ettiği faaliyetlerin birincisinde ayrımcılık karşıtı normun benimsendiğini görüyoruz: *TMOK Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) Olimpik Antlaşması, Cinsiyet Eşitliği 25 Önerisi, Olimpik Gündem 2020+5 ve Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Sözleşmesi başta olmak üzere bu çerçevede hazırlanmış ulusal ve uluslararası mevzuatın yol göstericiliğinde cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim, yaş, sınıf, medeni hal, etnik köken vb. temelli ayrımcılıkların karşısında yer alır.*

TMOK Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı 2023 - 2025: TMOK, Cinsiyet Eşitliği Politika Belgesini işlevsel kılmak üzere GAMES Projesi kapsamında 2023-2025 yıllarını kapsayan bir Eylem Planı geliştirmiştir. TMOK, Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı ile sporda cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi taahhüt etmekte, kendi kurumsal yapılanması ve spor kuruluşlarında liderlik ve karar alma pozisyonlarındaki kadın sayısını artırmayı hedeflemektedir.

TMOK, Eylem Planında beş temel amaç doğrultusunda faaliyet göstermeyi planlamıştır. Aşağıda sunulan bu amaçların TMOK Cinsiyet Eşitliği Politikasında taahhüt edilenlerle uyumlu oldukları ve onları gerçekleştirmeye yönelik etkili olarak belirlendikleri

⁵⁴

https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/922153_TMOK_Sporda_Toplumsal_Cinsiyet_Esitligi_Politika_Belgesi.pdf

görülmektedir. Ayrıca, her bir amaç için oluşturulan eylemin ölçülebilir ve gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu belirtilebilir.

1. TMOK Genel Kurulu, Yönetim Kurulu, Organları, Komisyonları, Komiteleri ve çalışanlarında cinsiyet dengesini sağlamak.
2. Liderlik ve karar alma pozisyonları için belirli dönem sınırları belirlemek.
3. Cinsiyet eşitliği gelişimlerini izlemek ve raporlamak.
4. Cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik konusunda eğitimler sağlamak.
5. Ulusal spor federasyonlarına cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik konusunda teşvik ve rehberlik sağlamak.

TMOK, 1. Amaç kapsamında; Aralık 2025 tarihine kadar TMOK Yönetim Kurulu, komisyonları, komiteleri ile çalışanlarında kadın oranını toplamın en az % 40'ına, Genel Kurul üyelerinde ise %30'una çıkarmayı hedeflemektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için TMOK Tüzüğünde gerekli değişiklikler taslağını hazırlayarak 2025 yılında yapılacak Genel Kurul onayına sunmayı planlamaktadır. Bu eylemler TMOK'un mevcut kurullarındaki cinsiyet oranları, TMOK'un toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyim kurumsal perspektifi düşünüldüğünde gerçekleştirilebilir eylemler ve hedeflerdir. Yönetimde kadın temsili artırılmak için toplumsal cinsiyet kotası uygulaması, uluslararası spor ekosisteminde en sık uygulanan stratejilerin başında gelmektedir. Özellikle IOC kendi kurumsal bünyesinde cinsiyet kotası uygulamakta ve ulusal komiteleri de uygulaması için teşvik etmektedir. TMOK, 2. Amacını gerçekleştirmek için; Görevdeki Başkan, Yönetim Kurulu üyeleri ve Komisyon/Komite Başkanlarının o tarihe kadar görev yaptıkları sürelerin tamamı bir dönem olarak sayılmak kaydıyla en fazla dörder yıllık üç dönem sınırlaması getirmeyi ve TMOK Tüzüğünde bu yönde gerekli değişiklikler taslağını hazırlayarak 2025 yılında yapılacak Genel Kurul onayına sunmayı planlamaktadır. Karar verme mekanizmalarında azami görev süresinin belirlenmesi etkili bir cinsiyet eşitliği stratejisi olmakla birlikte bir yönetim anlayışının sürdürülebilirliğinin sağlanması için üç dönemlik süre gerçekçi bir süredir.

TMOK, 3. Amacı olan Cinsiyet Eşitliği Gelişimlerini İzlemek ve Raporlamak, eylem planlarında hedeflenen eylemlere dair ilerlemeyi takip etmek için gereklidir. Bu amacı gerçekleştirmek için TMOK, cinsiyet eşitliği doğrultusunda yapılanları, yıllık periyodlarla

sistemli olarak izlemeyi ve raporlamayı planlamıştır. TMOK, 4. Amacını gerçekleştirmek için Aralık 2024 tarihinden itibaren Yönetim Kurulu, Komisyon/Komite üyeleri ve çalışanlara cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik konusunda eğitim verilmesini sağlamayı ve yeni yöneticiler ile çalışanlar için düzenli olarak eğitim sunmayı planlamıştır. TMOK’un beşinci amacı olan ulusal spor federasyonlarına cinsiyet eşitliği ve çeşitlilik konusunda teşvik ve rehberlik sağlamak; kurumsal kapasitenin dışında Türkiye ekosisteminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik önemli bir amaçtır. Eylem planının önceki amaçlarında yer alan kurumsal hedeflerin spor federasyonlarında gerçekleşmesine yönelik teşvik ve destek içeren eylemler planlanmıştır.

TMOK, Cinsiyet Eşitliği Eylem Planını 14 Aralık 2023 tarihinde Olimpik spor federasyonları, İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, İBB Spor İstanbul, spor kulüpleri, sporcular, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerin katıldığı bir toplantıda tanıtmıştır.^{55, 56, 57}

TMOK Sporla Güçlen Projesi: TMOK, 2021 yılında uluslararası kurum olan Olimpik Dayanışma'nın desteğiyle, kız çocuklarının spor yoluyla güçlendirilmesine katkı sağlamak, eğitim ve spor yaşamlarını desteklemek, fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla Diyarbakır ve Şanlıurfa’da “Sporla Güçlen” projesini başlattı.⁵⁸ 10-14 yaş grubundan yaklaşık 1000 kız çocuğunun farklı spor branşlarını öğrendiği projede uluslararası başarıları olan kadın sporcular da rol model olarak yer aldılar. Bu sayının gelecek yıllarda daha da artması planlanmaktadır. TMOK, Sporla Güçlen Projesi ile ortaöğretimde okuyan kız çocuklarına spor eğitimi vererek, sporu yaşamlarının bir parçası haline getirmeyi, özgüven ve benlik saygılarını güçlendirmek suretiyle, eğitimlerine devam etmeleri ve akranlarına örnek olmalarını hedeflemektedir.

⁵⁵ TMOK (2023). Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) Cinsiyet Eşitliği Eylem Planı 2023 - 2025. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2481>)

⁵⁶ <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/TMOK-%E2%80%9CCinsiyet-Esitligi-Eylem-Planı-2023-%E2%80%93-2025%E2%80%9Di-Paydaslarina-Tanitacak/11718>

⁵⁷ <https://www.olimpiyat.org.tr/Haber-Detay/TMOK-Cinsiyet-Esitligi-Eylem-Planı-ile-Sporda-Daha-Esit-Bir-Gelecege-Isik-Tutuyor/11649>

⁵⁸ <https://olimpiyat.org.tr/Haber-Detay/TMOK-Kiz-Cocuklari-icin-Sporla-Guclen-Projesini-Baslatti/11490>; <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Sporla-Guclen-Projesi/11633>

Türkiye'de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Verileri

2023 yılına ait veriler, Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği (KASFAD) 2023 Raporundan alınmıştır. Ayrıca, özellikle spor yönetimi verileri spor kurumlarının kurumsal internet sayfalarındaki verilerle kıyaslanmıştır. Spora katılım, spor yönetimi ve antrenörlük alanlarındaki sporda toplumsal cinsiyet verileri aşağıdaki sunulmuştur. 2023 yılına ait veriler CEID 2020 Raporu⁵⁹, KASFAD 2017 Raporu⁶⁰ ve KASFAD 2021 Raporundaki⁶¹ verilerle kıyaslanarak ilgili stratejik alanlardaki gelişmeler de sunulmuştur.

Spora Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Türkiye'de toplam 65 spor federasyonu bulunmaktadır. Bu raporda 62 spor federasyonuna ait sporcu verileri bulunmaktadır. Türkiye Futbol Federasyonu, Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu ve Türkiye Okul Sporları Federasyonu verileri dahil edilmemiştir. Türkiye Futbol Federasyonu dışındaki iki federasyona kayıtlı sporcuların önemli bir bölümü diğer federasyonlarda lisanslı sporcu olarak kayıtlıdır.

Lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı

Lisanslı sporcu kategorisinde faal olarak yarışmakta olan sporcular yer almaktadır. 62 spor federasyonuna kayıtlı toplam lisanslı (faal) sporcu sayısında kadın sporcu oranı % 36,72 (2.678.104), erkek sporcu oranı %63,28'dir (4.615.938).

Tablo 5. Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) sporcuların cinsiyet oranı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	2.678.104	36,72
Erkek	4.615.398	63,28
Toplam	7.293.502	100

⁵⁹ Koca, C. (2020). Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması 2018-2020 Güncellemesi. CEID Yayınları. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/1124>)

⁶⁰ <https://www.kasfad.org/spor-kurumlarinda-toplumsal-cinsiyet-esitligi-2017-raporu/>

⁶¹ KASFAD (2022). Türkiye'de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Raporu 2021. Kadınlar için Fiziksel Aktivite ve Spor Derneği (KASFAD). (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2056>)

CEİD Raporuna göre 2020 yılında 60 federasyona bağlı faal sporcuların % 41,5'i (142.697) kadın, %58,5'i (201.314) erkektir. 2020 ve 2023 yıllarına ait sporcu verileri karşılaştırıldığında sporcu sayısında çok ciddi bir artışın olduğu gözlenmektedir. Bu artış, faal ve faal olmayan sporcu verilerinde bir sorun olabileceğini düşündürmektedir. Bu noktada sporcu oranları güvenilir bir gösterge olabilir. 2020 Yılında %41,5 olan kadın sporcu oranı 2023 yılında % 36,72 olarak % 4,78 oranında bir düşüş göstermiştir.

Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı ve oranı

62 spor federasyonuna bağlı lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcuların federasyonlara göre dağılımı Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 6. Spor federasyonlarına bağlı lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayıları ve oranları

Federasyonlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Atıcılık ve Avcılık	6.122	19,20	25.771	80,80	31.893
Atletizm	140.310	39,94	211.027	80,80	351.337
Badminton	71.207	45,58	85,024	54,42	156.231
Basketbol	101.371	21,82	363.264	78,18	464.635
Bedensel Engelliler	1.478	17,15	7.138	82,85	8.616
Bilardo	6.304	15,58	34.163	84,42	40.467
Binicilik	6.650	57,47	4.921	42,53	11.571
Bisiklet	9.400	19,22	39.502	80,78	48.902
Bocce, Bowling, Dart	56.107	45,45	67.334	54,55	123.441
Boks	28.712	17,91	131.602	82,09	160.314
Briç	3.763	25,12	11.219	74,88	14.982
Buz Hokeyi	2.910	33,53	5.770	66,47	8.680
Buz Pateni	5.112	66,55	2.570	33,45	7.682
Cimnastik	97.073	63,66	55.406	36,34	152.479
Curling	1.775	46,98	2.003	53,02	3.778
Dağcılık	24.371	32,95	49.588	67,05	73.959

Dans Sporları	15.164	68,21	7.066	31,79	22.230
E-Spor	11.181	38,30	18.009	61,70	29.190
Eskrim	7.955	42,09	10.946	57,91	18.901
Geleneksel Atlı Spor Dalları	185	7,72	2.211	92,28	2.396
Geleneksel Güreşler	429	3,28	12.668	96,72	13.097
Geleneksel Spor Dalları	3.618	13,83	22.548	86,17	26.166
Geleneksel Türk Okçuluk	7.438	43,54	9.645	56,46	17.083
Gelişmekte Olan Spor Dalları	3.762	24,40	11.659	75,60	15.421
Golf	3.053	34,14	5.890	65,86	8.943
Görme Engelliler	1.557	24,01	4.928	75,99	6.485
Güreş	12.409	7,10	16.225	92,90	174.664
Halk Oyunları	106.920	59,65	72.315	40,35	179.235
Halter	4.515	26,18	12.728	73,82	17.243
Hava Sporları	1.228	19,21	5.166	80,79	6.394
Hentbol	57.733	40,12	86.177	59,88	143.910
Herkes için Spor	77.544	36,95	132.321	63,05	209.865
Hokey	8.314	41,23	11.850	58,77	20.164
İşitme Engelliler	2.246	19,21	9.447	80,79	11.693
İzcilik	90.937	34,06	176.038	65,94	266.975
Judo	56.202	37,13	95.170	62,87	151.372
Kano	3.082	27,78	8.012	72,22	11.094
Karate	109.149	35,23	200.709	64,77	309.858
Kayak	12.975	30,82	29.129	69,18	42.104
Kaykay	454	30,97	1.012	69,03	1.466
Kick Boks	89.437	23,72	287.601	76,28	377.038
Kürek	3.180	34,49	6.040	65,51	9.220
Masa Tenisi	67.928	36,90	116.179	63,10	184.107
Modern Pentatlon	2.966	37,67	4.907	62,33	7.873
Motosiklet	2.233	18,95	9.549	81,05	11.782
Muay Thai	34.889	24,44	107.846	75,56	142.735
Okçuluk	23.640	42,53	31.949	57,47	55.589

Oryantiring	14.863	41,67	20.808	58,33	35.671
Otomobil Sporları	1.061	9,84	9.723	90,16	10.784
Özel Sporcular	6.004	26,40	16.737	73,60	22.741
Ragbi	5.188	25,83	14.897	74,17	20.085
Satranç	402.956	34,23	774.411	65,77	1.177.367
Sualtı Sporları	4.970	32,07	10.527	67,93	15.497
Sutopu	4.865	26,62	11.559	70,38	16.424
Taekwondo	278.712	39,08	434.550	60,92	713.262
Tenis	47.776	46,03	56.008	53,97	103.784
Triatlon	4.114	28,65	10.248	71,35	14.362
Voleybol	324.842	69,27	144.140	30,73	468.982
Vücut Geliştirme	20.434	29,79	48.155	70,21	68.589
Wushu-Kung-Fu	46.703	28,55	116.906	71,45	163.609
Yelken	8.844	29,33	21.305	70,67	30.149
Yüzme	121.784	43,58	157.692	56,42	279.476
Toplam	2.678.104	36,72	4.615.938	63,28	7.294.042

2023 yılında kadın sporcu oranının erkek sporcu oranından yüksek olduğu spor federasyonları sırasıyla voleybol (%69,27), dans sporları (%68,21), buz pateni (%66,55), cimnastik (%63,66), halk oyunları (%59,65) ve biniciliktir (%57,47). Erkek sporcu oranının en yüksek olduğu ilk beş spor, spor federasyonu sırasıyla geleneksel güreşler (%96,72), güreş (%92,90), geleneksel atlı spor dalları (%92,28), otomobil sporları (%90,16) ve geleneksel spor dallarıdır (%86,17). CEİD Raporuna göre 2020 yılında kadın sporcu oranının, erkek sporcu oranından yüksek olduğu spor dalları, spor federasyonları sırasıyla voleybol (%63,88), dans sporları (%63,58), cimnastik (%62,99), buz pateni (%62,89) ve biniciliktir (%53,55). Erkek sporcu oranının en yüksek olduğu spor dalları, sırasıyla futbol (%99,06), güreş (%93,78), bilardo (%92,29), e-spor (%91,60) ve otomobil sporlarıdır (%90,85). İki yıla ait bu veriler karşılaştırıldığında görece yeni kurulan spor federasyonlarında (geleneksel güreşler, geleneksel atlı spor dalları gibi) 2023 yılında erkek sporcu oranının yüksek olduğu gözlenmektedir.

Spor federasyonlarına bağlı engelli lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayısı ve oranı

Dört spor federasyonuna (Bedensel Engelliler, Görme Engelliler, İşitme Engelliler, Özel Sporcular) bağlı engelli lisanslı (faal) kadın sporcu oranı % 22,78 (11.285), engelli lisanslı erkek sporcu oranı ise % 77,22 (38.250)'dir.

Tablo 7. Spor federasyonlarına bağlı engelli faal sporcuların cinsiyet oranı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	11.285	22,78
Erkek	38.250	77,22
Toplam	49.535	100

Tablo 8. Spor federasyonlarına bağlı engelli lisanslı (faal) kadın ve erkek sporcu sayıları ve oranları

Federasyonlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Bedensel Engelliler	1.478	17,15	7.138	82,85	8.616
Görme Engelliler	1.557	24,01	4.928	75,99	6.485
İşitme Engelliler	2.246	19,21	9.447	80,79	11.693
Özel Sporcular	6.004	26,40	16.737	73,60	22.741
Toplam	11.285	22,78	38.250	77,22	49.535

2023 yılı verileri CEİD Raporundaki 2020 yılı verileriyle karşılaştırıldığında; üç yılda sporcu sayısında çok ciddi bir artış olduğu görülmektedir. 2020 yılında toplam faal engelli faal sporcu sayısı 2886 iken, 2023 yılında bu sayı 49.535'tir. Bu anormal artış, faal ve faal olmayan sporcu verilerinde bir karışıklığın olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Bu noktada oranlar güvenilir bir gösterge olabilir. 2020 yılında faal engelli kadın sporcu oranı %24,4 iken, erkek sporcu oranı %75,6'dır. 2023 yılında kadın sporcu oranı %1,62 oranında azalmıştır. Engelli federasyonlarda kadın sporcu oranları karşılaştırıldığında, 2020 ve 2023

yıllarında sıralama aynıdır: Engelli kadın sporcuların en az yer aldığı federasyonlar sırasıyla, bedensel engelliler ve işitme engelliler federasyonlarıyken, kadın sporcu oranının en yüksek olduğu federasyon, özel sporcular federasyonudur.

Spor Yönetimi

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı yönetim pozisyonlarında cinsiyet dağılımı

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığının üst düzey yönetim pozisyonlarında bir kadın yönetici bulunmaktadır. Bakan yardımcısının dışındaki 16 yönetici pozisyonunda erkekler bulunmaktadır.

Tablo 9. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı yönetim teşkilatındaki pozisyonların cinsiyet dağılımı

Pozisyon	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Bakan	0	0	1	100	1
Bakan yardımcısı	1	25	3	75	4
Genel müdür / Daire başkanı (Müstakil)	0	0	12	100	12
Toplam	1	5,88	16	94,12	17

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Genel Müdürlüklerde bulunan daire başkanlarının ve il müdürlerinin cinsiyet dağılımı

T. C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Genel Müdürlüklerde 9 daire başkanı ve 82 ilk müdürü pozisyonları bulunmaktadır. Bu pozisyonların tamamında erkek yöneticiler bulunmaktadır.

Tablo 10. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı daire başkanlarının ve il müdürlerinin cinsiyet dağılımı

Pozisyon	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Daire başkanı	9	15,52	49	84,48	58
İl müdürü	0	0	82	100	81

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü yönetim pozisyonlarının cinsiyet dağılımı

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, bakanlığın spor işlerinden sorumlu birimdir. Bu birimde bir genel müdürlük, 3 genel müdür yardımcılığı ve 8 daire başkanlığı yer almaktadır. Bu pozisyonların tamamında erkekler görev yapmaktadır.

Tablo 11. Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü yönetim pozisyonlarının cinsiyet dağılımı

Pozisyon	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)
Genel müdür	0	0	1	100
Genel müdür yardımcısı	0	0	3	100
Daire başkanı	0	0	8	100
Toplam	0	0	12	100

Spor federasyonları başkanlarının cinsiyet dağılımı

2023 yılında altmış dört spor federasyonu başkanının altmış biri (%95,31) erkek, üçü (%4,69) kadındır. Briç, Satranç ve Yelken federasyonlarının başkanları kadındır.

Tablo 12. Spor federasyonları başkanlarının cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	3	4,69
Erkek	61	95,31
Toplam	64	100

CEİD Raporuna göre 2020 yılında altmış 5 federasyon başkanının 3'ü kadındır (%5). Yelken (Özlem Akdurak), Satranç (Gülkız Tulay) ve Briç (Yasemin Merçil) federasyonlarının başkanları kadındır.

Spor Federasyonları genel sekreterlerinin cinsiyet dağılımı

2023 yılında altmış dört spor federasyonu genel sekreterlerinin dokuzu (%14,06) kadın, elli beşi (%85,94) erkektir.

Tablo 13. Spor federasyonları genel sekreterlerinin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	9	14,06
Erkek	55	85,94
Toplam	64	100

CEİD Raporuna göre 2020 yılında 65 spor federasyonunun genel sekreteri pozisyonunda 8 kadın (%12) görev yapmaktadır: Bilardo, buz pateni, dans, okul sporları, otomobil, motosiklet, taekwondo ve voleybol. 2023 yılında genel sekreteri kadın olan federasyonlar şunlardır: Atletizm, binicilik, briç, buz pateni, geleneksel atlı sporları, işitme engelliler, özel sporcular, taekwondo ve voleybol. 30 Nisan 2024 tarihinde Binicilik Federasyonu genel sekreterlik pozisyonunda görev değişikliği yapılarak erkek genel sekreter atanmıştır.

Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı

64 spor federasyonunun yönetim kurullarında kadın üye 73 (%8,10), erkek üye 828'dir (%91,90).

Tablo 14. Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	73	8,10
Erkek	828	91,90
Toplam	901	100

CEİD Raporuna göre 2020 yılında 65 spor federasyonunun yönetim kurullarında kadınların oranı %4 (49). 2023 yılı verileriyle karşılaştırıldığında oransal olarak bir artış söz konusudur.

Tablo 15. Spor federasyonları yönetim kurullarının cinsiyet dağılımı

Federasyonlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Atıcılık ve Avcılık	1	6,67	14	93,33	15
Atletizm	0	0	15	100	15
Badminton	2	18,18	9	81,82	11
Basketbol	1	6,67	14	93,33	15
Bedensel Engelliler	3	27,27	8	72,73	11
Bilardo	2	13,33	13	86,67	15
Binicilik	4	26,67	11	73,33	15
Bisiklet	1	6,67	14	93,33	15
Bocce, Bowling, Dart	0	0	15	100	15
Boks	1	7,69	12	92,31	13
Briç	5	33,33	10	66,67	15
Buz Hokeyi	3	21,43	11	78,57	14
Buz Pateni	2	13,33	13	86,67	15
Cimnastik	4	26,67	11	73,33	15
Curling	1	6,67	14	93,33	15
Dağcılık	1	6,67	14	93,33	15
Dans Sporları	2	13,33	13	86,67	15
E-Spor	0	0	11	100	11
Eskrim	0	0	15	100	15
Futbol	1	6,67	14	93,33	15
Geleneksel Atlı Spor Dalları	0	0	11	100	11
Geleneksel Güreşler	0	0	11	100	11
Geleneksel Spor Dalları	0	0	15	100	15
Geleneksel Türk Okçuluk	0	0	15	100	15
Gelişmekte Olan Spor Dalları	0	0	11	100	11

Golf	0	0	15	100	15
Görme Engelliler	1	6,67	14	93,33	15
Güreş	1	6,67	14	93,33	15
Halk Oyunları	2	13,33	13	86,67	15
Halter	0	0	15	100	15
Hava Sporları	1	9,09	10	90,91	11
Hentbol	2	12,5	14	87,5	16
Herkes için Spor	0	0	11	100	11
Hokey	0	0	15	100	15
İşitme Engelliler	0	0	15	100	15
İzcilik	0	0	15	100	15
Judo	0	0	15	100	15
Kano	1	6,67	14	93,33	15
Karate	0	0	15	100	15
Kayak	1	6,67	14	93,33	15
Kaykay	1	9,09	10	90,91	11
Kick Boks	0	0	11	100	11
Kürek	2	13,33	13	86,67	15
Masa Tenisi	2	13,33	13	86,67	15
Modern Pentatlon	0	0	15	100	15
Motosiklet	0	0	15	100	15
Muay Thai	0	0	15	100	15
Okçuluk	2	18,18	9	81,82	11
Oryantiring	1	6,67	14	93,33	15
Otomobil Sporları	2	22,22	7	77,78	9
Özel Sporcular	1	6,67	14	93,33	15
Ragbi	0	0	11	100	11
Satranç	7	46,67	8	53,33	15
Sualtı Sporları	0	0	15	100	15
Sutopu	1	6,67	14	93,33	15
Taekwondo	0	0	15	100	15
Tenis	2	13,33	13	86,67	15
Triatlon	1	6,67	14	93,33	15

Üniversite Sporları	2	13,33	13	86,67	15
Voleybol	2	13,33	13	86,67	15
Vücut Geliştirme	0	0	15	100	15
Wushu-Kung-Fu	0	0	15	100	15
Yelken	2	15,38	11	84,62	13
Yüzme	1	7,14	13	92,86	14
Toplam	73	7,7	828	92,3	901

Yönetim kurullarında kadın üye bulunmayan spor federasyonlarının sayısı 25, oranı ise % 39,06'dır. Yönetim kurullarında kadın üye oranı kritik eşiği (%30 ve üstü) geçen iki federasyon vardır: Satranç (%46,67) ve brijç (%33,33). 2021 yılında kritik eşiği aşan spor federasyonu bulunmamaktadır.

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

TMOK Başkanı'nın cinsiyeti erkek, Genel Sekreteri'nin cinsiyeti kadındır. Yönetim kurulunda kadın üye oranı %35,29 (6), erkek üye oranı %64,71'dir (11). %35, 29'luk kadın üye oranı karar verme mekanizmalarında kritik eşit olarak kabul edilen % 33'ün üzerindedir.

Tablo 16. TMOK yönetim kurulunun cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	6	35,29
Erkek	11	64,71
Toplam	17	100

KASFAD Raporuna göre 2021 yılında TMOK yönetim kurulunda kadın oranı % 25'tir. 2017 yılında ise TMOK yönetim kurulunda kadın üye oranı % 26,7'dir.⁶² 2017-2021 yıllarında ciddi bir artış gözlenmemekle birlikte 2023 yılında yaklaşık %10 artış gerçekleşmiştir.

⁶² <https://www.kasfad.org/spor-kurumlarinda-toplumsal-cinsiyet-esitligi-2017-raporu/>

Türkiye Milli Paralimpik Komitesi

TMPK (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi) başkanı'nın ve genel sekreteri'nin cinsiyeti erkektir. Yönetim kurulunda kadın üye oranı % 23,08 (3), erkek üye oranı ise % 76,92'dir (10).

Tablo 17. TMPK yönetim kurulunun cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	3	23,08
Erkek	10	76,92
Toplam	13	100

KASFAD Raporuna göre 2021 yılında TMPK yönetim kurulunda kadın oranı %6,67'dir. 2023 yılında yaklaşık %16,41'lik artış gerçekleşmiştir.

Antrenörlük

Antrenörlerin cinsiyet dağılımı

Bu raporda antrenör verileri 59 spor federasyonu verilerini kapsamaktadır. Altı spor federasyonu (Futbol, İzcilik, Motosiklet, Otomobil Sporları, Okul Sporları, Üniversite Sporları) ile ilgili verilere erişilemediği ya da tüm kademelerdeki antrenör verileri cinsiyete göre ayırılmadığı için analize dahil edilmemiştir. Elli dokuz spor federasyonuna bağlı toplam antrenör sayısı 302.502'dir. Kadın antrenör oranı % 33,75 (102.090), erkek antrenör oranı % 66,25'tir (200.412).

Tablo 18. Antrenörlerin cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	Sayı (n)	Oran (%)
Kadın	102.090	33,75
Erkek	200.412	66,25
Toplam	302.502	100

CEİD Raporunda göre 2020 yılında Türkiye'de 59 spor federasyonuna bağlı toplam antrenör sayısı 282.571'dir. Kadın antrenör oranı % 28,1 (79.310), erkek antrenör oranı % 71,9 (203.261). 2021 yılında 55 spor federasyonuna bağlı toplam antrenör sayısı 269.713'tür. KASFAD Raporuna göre 2021 yılında kadın antrenör oranı % 32,27 (87.05), erkek antrenör oranı % 67,73. Son dört yılda oranı çok az olmakla birlikte kadın antrenör oranında bir artış gözlenmektedir.

Kademelere göre antrenör oranı

Türkiye Futbol Federasyonu antrenörlük sınıflandırması, tüm diğer federasyonlar tarafından kullanılan sınıflandırmadan (1-5 kademe) farklı adlandırılmakla (A-C) birlikte benzer seviyelendirme vardır. Fakat, TFF'de cinsiyete göre ayrıştırılmış antrenör sayısı bulunmamaktadır. Bu sebeple kademelere göre kadın ve erkek antrenör verilerine futbol antrenörleri dahil edilmemiştir.

Tablo 19. Kademelere göre antrenörlerin cinsiyet dağılımı

Kademeler	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
1.Kademe	78.250	34,54	148.310	65,46	226.560
2.Kademe	17.403	33,27	34.901	66,73	52.304
3.Kademe	6092	30,17	14102	69,83	20.194
4.Kademe	259	11,07	2080	88,93	2339
5.Kademe	86	7,78	1019	92,22	1105
Toplam	102.090	33,75	200.412	66,25	302.502

Verilere bakıldığında antrenörlük kademesi yükseldikçe kadın antrenör sayısının azaldığı görülmektedir. Üst kademe antrenörlük sertifikasına sahip kadın oranı çok azdır. Kadın antrenörler, daha çok alt yapı sporcularla / çocuklarla çalışmakta, özellikle üst düzey antrenörlük kademelerinde bulunmamaktadırlar.

CEİD Raporuna göre 2020 yılında kadın antrenör oranları; 1. kademedede %32,5, 2. kademedede %28,4, 3. kademedede % 29, 4. kademedede % 11,3 ve 5.kademedede %7,5'tir. KASFAD Raporuna göre 2021 kadın antrenör oranları; 1. kademedede %33,03, 2. kademedede %31,37, 3. kademedede % 29,23, 4. kademedede % 11,42 ve 5. kademedede % 7,39'dur. 2023 verileri de dikkate alındığında son dört yılda oransal olarak küçük olmakla birlikte, tüm kademelerde kadın antrenör oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Spor federasyonlarına göre kadın ve erkek antrenör sayıları ve oranları

Tablo 20. Spor federasyonlarına göre kadın ve erkek antrenör sayıları ve oranları

Federasyonlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam	
Atıcılık ve Avcılık	279	19,70	1.137	80,30	1.416	
Atletizm	2.469	34,07	4.778	65,93	7.247	
Badminton	5.916	35,81	10.606	64,19	16.522	
Basketbol	2.527	19,83	10.217	80,17	12.744	
Bedensel Engelliler	482	26,08	1.366	73,92	1.848	
Bilardo	31	5,88	496	94,12	527	
Binicilik	143	34,29	274	65,71	417	
Bisiklet	175	18,36	778	81,64	953	
Bocce, Bowling, Dart	3.064	33,81	5.998	66,19	9.062	
Boks	282	12,84	1.914	87,16	2.196	
Briç	15	7,98	173	92,02	188	
Buz Hokeyi	68	23,37	223	76,63	291	
Buz Pateni	288	53,83	247	46,10	535	
Cimnastik	15.101	78,52	4.132	21,48	19.233	
Curling	363	39,80	549	60,20	912	
Dağcılık	170	18,38	755	81,62	925	
Dans Sporları	805	46,53	925	53,47	1.730	
E-Spor	12	13,64	76	86,36	88	
Eskrim	295	31,38	645	68,62	940	
Geleneksel Atlı Spor	46	15,18	257	84,82	303	

Dalları						
Geleneksel Güreşler	0	0	61	100	61	
Geleneksel Spor Dalları	1	4,17	23	95,83	24	
Geleneksel Türk Okçuluk	207	32,29	434	67,71	641	
Gelişmekte Olan Spor Dalları	303	35,03	562	64,97	865	
Golf	59	18,97	252	81,03	311	
Görme Engelliler	241	26,22	678	73,78	919	
Güreş	247	6,26	3699	93,74	3.946	
Halk Oyunları	6.616	48,08	7.144	51,92	13.760	
Halter	131	17,40	622	82,60	753	
Hava Sporları	11	7,05	145	92,95	156	
Hentbol	1.683	33,55	3.333	66,45	5.016	
Herkes için Spor	7.505	61,77	4.645	38,23	12.150	
Hokey	328	30,68	741	69,32	1.069	
İşitme Engelliler	113	19,79	458	80,21	571	
Judo	449	27,66	1.174	72,34	1.623	
Kano	201	20,76	767	79,24	968	
Karate	667	25,51	1.948	74,49	2.615	
Kayak	484	21,37	1.781	78,63	2.265	
Kaykay	4	11,43	31	88,57	35	
Kick Boks	735	15,60	3.977	84,40	4.712	
Kürek	64	17,83	295	82,17	359	
Masa Tenisi	1.410	19,55	6.130	80,45	7.620	
Modern Pentatlon	112	33,14	226	66,86	338	
Muay Thai	322	15,63	1.738	84,37	2.060	
Okçuluk	470	29,96	1.099	70,04	1.569	
Oryantiring	579	32,86	1.183	67,14	1.762	
Özel Sporcular	941	41,73	1.314	58,27	2.255	
Ragbi	342	27,99	880	72,01	1.222	
Satranç	23.843	28,71	59.193	71,29	83.036	

Sualtı Sporları	87	15,26	483	84,74	570	
Sutopu	162	26,09	459	73,91	621	
Taekwondo	1.050	24,70	3.201	75,30	4.251	
Tenis	3.853	30,91	8.611	69,09	12.464	
Triatlon	110	24,34	342	75,66	452	
Voleybol	4.712	38,21	7.620	61,79	12.332	
Vücut Geliştirme	4.874	23,07	16.251	76,93	21.125	
Wushu-Kung-Fu	820	19,86	3.309	80,14	4.129	
Yelken	91	18,13	411	81,87	502	
Yüzme	5.652	36,95	9.646	63,05	15.298	
Toplam	102.090	33,75	200.412	66,25	302.502	

2023 yılında 59 spor federasyonu içinde kadın antrenör oranının erkek antrenör oranından yüksek olduğu üç spor federasyonu vardır: Bunlar, cimnastik (%78,52), Herkes için Spor (%66,77) ve Buz Patenidir (%53, 83). 2020 yılında elli dokuz federasyon içinde kadın antrenör oranının erkek antrenör oranından yüksek olduğu spor federasyonları aynıdır ve oranlarda bir artış söz konusudur: Cimnastik (%77,2), Herkes için Spor (%57,9) ve Buz Pateni (%51,6). 2023 yılında kadın antrenör sayısının en düşük olduğu ilk beş spor federasyonu şunlardır: Geleneksel Güreş (%0), Geleneksel Spor Dalları (%1), Kaykay (%4), Hava Sporları (%11), E-Spor (%12). CEİD Raporuna göre 2020 yılında kadın antrenör sayısının en az olduğu spor federasyonlarının ilk beşi şunlardır: Futbol (%0,3), Hava Sporları (%3,8), Güreş (%5,6), Bilardo (%5,9) ve Boks federasyonudur (%9,3). 2023 Raporunda güvenilir verilere erişilemediği için futbol dahil edilmemiştir. Hava Sporları federasyonu hariç diğer federasyonlar görece yeni federasyonlardır.

Tokyo 2020 Olimpik ve Paralimpik Oyunlar

Olimpik ve Paralimpik Oyunlar her dört yılda bir düzenlenmektedir. 2020 yılında düzenlenmesi gereken Tokyo Olimpiyatları pandemi sebebiyle 2021 yılında düzenlenmiştir. Olimpiyatlar düzenledikleri dört yıllık periyodlarla anıldıkları için Tokyo Olimpiyatları Tokyo 2020 olarak anılmaktadır. Tokyo Olimpiyatları özellikle kadın sporcuların başarıları sebebiyle Türkiye'de kamuoyunun ilgisini çekmiştir. Olimpik ve

Paralimpik Oyunlara katılan kadın sporcuların oranına bakıldığında, kadın sporcuların katılımının çok iyi bir düzeyde olduğunu söyleyebiliriz. Bununla yanı sıra Tokyo Olimpiyat Oyunları, kadın sporcuların madalya sayısının en yüksek olduğu Olimpiyat oyunlarıdır. Aşağıdaki tablolarda görüldüğü gibi Olimpik ve Paralimpik Oyunlara katılan kadın sporcu oranı yüksek olmakla birlikte kadın antrenör oranı çok düşüktür.

Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunlarına Türkiye adına katılan kadın sporcu oranı % 46,73 (50), erkek sporcu oranı % 53,27 (57). Olimpiyatlara katılan antrenörlerin altmış dokuzu erkek (%95,83) iken üçü kadın antrenördür (%4,17).

Tablo 21. Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunlarına katılan sporcu ve antrenörlerin cinsiyet dağılımı

Olimpik Oyunlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Sporcu	50	46,73	57	53,27	107
Antrenör	3	4,17	69	95,83	72

Tokyo 2020 Paralimpik Oyunlara Türkiye adına katılan kadın sporcu oranı % 50,57 (44), erkek sporcu oranı % 49,43 (43). Paralimpik Oyunlarına katılan kadın antrenör oranı % 15,62 (5), erkek antrenör oranı % 84,38 (27).

Tablo 22. Tokyo 2020 Paralimpik Oyunlarına katılan sporcu ve antrenörlerin cinsiyet dağılımı

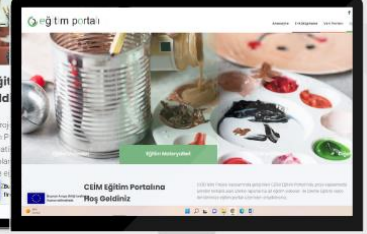
Paralimpik Oyunlar	Kadın (n)	Kadın (%)	Erkek (n)	Erkek (%)	Toplam
Sporcu	44	50,57	43	49,43	87
Antrenör	5	15,62	27	84,38	32

Keşfet!

Öğren!

e-kütüphane

eğitim portali

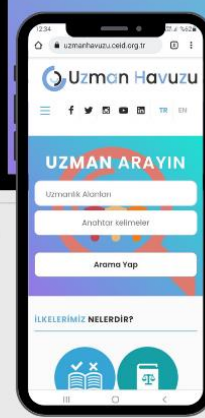
Cinsiyet Eşitliği
İzleme Merkezi

veri portali

izle!

uzman havuzu

Danış!